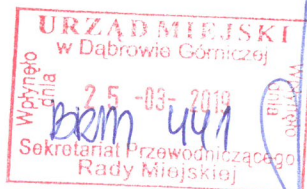

**ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA
DĄBROWA GÓRNICZA**

WZ-II.8120.14.1.2019.MB

Dąbrowa Górnicza, 22.03.2019 r.

**Pani Agnieszka Pasternak
Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Dąbrowie
Górnicej**

Na podstawie art. 110 ust. 9, art. 112 ust. 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1508) oraz na podstawie art. 182 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 998) w załączeniu przedkładam sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej za 2018 rok wraz z wykazem potrzeb.

**II Zastępca
Prezydenta Miasta**
Bożena Błazewicz

Otrzymują:

1. Adresat.
2. Aa.

**DĄBROWA
GÓRNICZA**
dla aktywnych

41-300 Dąbrowa Górnicza, ul. Graniczna 21
e-mail: sekretariat2@dabrowa-gornicza.pl
www.dabrowa-gornicza.pl

Centrala tel. +48 32 295 67 00
Sekretariat: tel. +48 32 295 69 70
faks +48 32 295 69 40

Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za 2018 rok

Dąbrowa Górnicza marzec 2019 rok

SPIS TREŚCI:

1. INFORMACJE OGÓLNE	2
1.1. Podstawy prawne działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	2
2. POMOC ŚRODOWISKOWA	3
2.1. Praca socjalna	3
2.2. Kontrakt socjalny	4
2.3. Działania środowiskowe.....	4
2.4. Projekty finansowane w ramach środków unijnych	7
3. POZOSTAŁA POMOC ŚRODOWISKOWA	10
3.1. Świadczenia udzielone w roku 2018	10
3.2. Program wieloletni „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”	11
3.3. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów i słuchaczy zamieszkujących na terenie miasta Dąbrowa Górnicza	12
3.4. Decyzje potwierdzające prawo do świadczenia opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych osoby nieubezpieczonej	13
3.5. Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych	14
3.6. Realizacja rządowego programu „Dobry start”	15
4. DZIAŁALNOŚĆ KLUBU INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	16
4.1. Programy i działania w ramach Klubu Integracji Społecznej	16
4.2. „INTEGRA III – program aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Dąbrowie Górniczej	24
5. DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁU DS. BEZDOMNOŚCI	27
5.1. Pomoc pracowników socjalnych i streetworkera..	27
6. OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINĄ	29
7. INTERWENCJA KRYZYSOWA	32
8. PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE	36
9. FORMY WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH	37
10. POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM	40
11. POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	46
12. REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO, ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH I WYCHOWAWCZYCH.....	49
13. KSZTAŁCENIE I DORADZTWO DLA KADRY POMOCY SPOŁECZNEJ	53
14. WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH 2018 ROKU	54

Rozdział 1. INFORMACJE OGÓLNE.

1.1. Podstawy prawne działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej jest samodzielną jednostką organizacyjną, powołaną Uchwałą Nr XI/58/90 Miejskiej Rady Narodowej w Dąbrowie Górniczej z dnia 1 marca 1990 r. do realizacji zadań pomocy społecznej, nie posiadającą osobowości prawnej działającą jako wyodrębniona jednostka budżetowa Miasta Dąbrowa Górnicza.

Przedmiotem działania jednostki są zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późniejszymi zmianami) oraz innych ustaw i przepisów wykonawczych, a w szczególności z:

- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 2220 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 554 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 450 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1878),
- Ustawy z dnia 24 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1510 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 511 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1457 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 2092 z późniejszymi zmianami),
- Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 z późniejszymi zmianami).

Rozdział 2. POMOC ŚRODOWISKOWA.

2.1. Praca socjalna.

Praca socjalna to działanie, które jest realizowane na rzecz ludzi, w tym na rzecz pojedynczych osób, rodzin, grup oraz społeczności lokalnych. Celem pracy socjalnej jest wywołanie zmian, modyfikacja sposobów funkcjonowania osoby, jej otoczenia, wzmocnienie potencjału osób, rodzin do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej, wsparcie w dążeniu do poprawy funkcjonowania rodziny.

Od 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r. pracą socjalną objętych zostało **2029** środowisk. Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej podejmowali działania w tych obszarach funkcjonowania, w których osoba, rodzina napotykała trudności, których nie była w stanie samodzielnie pokonać i wymagała wsparcia.

Od stycznia do grudnia 2018 r. najczęściej podejmowano działania w obszarach:

- funkcjonowania rodziny tj. relacji w rodzinie, prowadzenia gospodarstwa domowego, funkcjonowania rodziny w środowisku,
- zdrowia (pomoc w skompletowaniu dokumentacji do ustalenia stopnia niepełnosprawności lub niezdolności do pracy w ZUS, pomoc w umawianiu wizyt lekarskich).
- pracy (projekty systemowe, KIS, CIS)

W ramach pracy socjalnej prowadzonej z osobami i rodzinami pracownicy socjalni udzielali porad, wpływali na rozszerzanie kontaktów społecznych, budowali sieci wsparcia społecznego. Nieodłącznym elementem prowadzonych działań było nawiązanie współpracy z innymi specjalistami tj. wykorzystanie zarówno zasobów osobowych wewnętrznych instytucji, jak i korzystanie z zasobów zewnętrznych. Stale była rozwijana również współpraca ze specjalistami zatrudnionymi w innych instytucjach.

W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni realizowali również zadania polegające na :

1. działaniach interwencyjnych prowadzonych w środowiskach zagrożonych wykluczeniem społecznym,
2. współpracy z Poradnią Leczenia Uzależnień i Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
3. pomocy w uzyskaniu świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, pielęgnacyjnych, świadczeń z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez osoby do nich uprawnione,
4. współpracy z rodziną w kierunku motywowania do sprawowania prawidłowej opieki nad chorym, niepełnosprawnym członkiem rodziny,
5. współpracy z sądem w zakresie informowania o nieprawidłowo wykonywanej władzy rodzicielskiej,
6. kierowaniu wniosków do sądu w sprawach umieszczenia osób w domu pomocy społecznej bez ich zgody,
7. edukowaniu klientów pozostających bez pracy w poruszaniu się po rynku pracy,

8. udzielaniu porad rodzinom w zakresie racjonalnego gospodarowania budżetem domowym, prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego poprzez racjonalne gospodarowanie posiadanymi zasobami, dbałości o higienę,
9. edukowaniu w zakresie właściwego sprawowania opieki rodzicielskiej,
10. interwencjach w ramach procedury „Niebieskie Karty” oraz jej realizacja, udział w grupach roboczych,
11. wspieraniu klienta w zakresie konsultacji prawnych, psychologicznych, kierowanie do OIK lub bezpłatnej pomocy prawnej,
12. prowadzeniu korespondencji z innymi instytucjami w sprawach klienta,
13. współpracy z pedagogami szkolnymi, lekarzami, policją, stowarzyszeniami, fundacjami,
14. współpracy z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną,
15. pracy socjalnej prowadzonej w środowiskach szczególnie zagrożonych we współpracy z asystentem rodziny.

2.2. Kontrakt socjalny.

Instrument wzmacniający wzajemne zobowiązania zarówno klienta, jak również pracownika socjalnego to coraz częściej wykorzystywany kontrakt socjalny. Podnosi on skuteczność działań socjalnych w pracy z rodzinami, angażując wszystkich członków rodziny w równym stopniu do rozwiązywania problemów w kolejności uzgodnionej i jednocześnie monitorowanej przez pracowników socjalnych. Kontrakt socjalny to pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określająca uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

W 2018 roku zawarto 87 kontraktów socjalnych.

Analiza danych zawartych w ocenie kontraktu pozwala na stwierdzenie, że kontrakty socjalne w znaczącej liczbie przypadków dały wymierne efekty kształtowania nawyków, postaw oraz wzorów zachowań. Przeprowadzana analiza wskazuje, że kontrakt socjalny spełnił rolę motywującą do lepszej samoorganizacji. Dowodem na to są zmiany postaw klientów w takich kwestiach jak: dotrzymywanie terminów i zobowiązań, nabycie umiejętności komunikacji społecznych, sposobu postrzegania siebie, a co za tym idzie wzrostu samooceny.

Kontrakt socjalny odgrywał również dużą rolę w procesie usamodzielnienia, czego dowodem w sferze zawodowej było podejmowanie pracy bądź nabycie umiejętności poruszania się po rynku pracy.

2.3. Działania środowiskowe.

Pracownicy socjalni wykonując swoje obowiązki zawodowe wykorzystali również metodę pracy środowiskowej polegającej na tworzeniu i realizacji projektów socjalnych.

W 2018 r. zrealizowano niżej wymienione projekty socjalne:

1) Projekt socjalny „**Aktywni Razem**” był realizowany w okresie od 02.2018 do 10.2018 przez pracowników socjalnych Zespołu Pomocy Środowiskowej nr 4 w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Celem projektu było zapobieganie, ograniczanie i redukcja szkód powodowanych przez alkohol oraz poprawa jakości życia rodzin.

Projekt skierowany był do osób starszych i niepełnosprawnych z terenu gminy Dąbrowy Górniczej, korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, zagrożonych uzależnieniami i wykluczeniem społecznym. Działaniami projektu objęto 15 osób.

W ramach projektu „Aktywni Razem” zrealizowano prelekcje ze specjalistami m.in. z psychologiem, konsultantem do spraw uzależnień, policjantem, rehabilitantem. Zostały również zorganizowane wspólne wyjścia na seans w grocie solnej, do Pałacu Kultury Zagłębia na seans kinowy i wystawę, do Kina Helios, do Biblioteki Miejskiej, do Parku Hallera na zorganizowane zajęcia sportowe. Osoby biorące udział w projekcie poznały różne sposoby spędzania czasu wolnego alternatywne do spędzania czasu na spożywaniu alkoholu.

2) Projekt socjalny „**Bezpieczny Senior**” był realizowany w okresie od 04.2018 do 08.2018 przez starszego pracownika socjalnego Zespołu Pomocy Środowiskowej nr 4 w partnerstwie z Komendą Miejską Policji w ramach specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego.

Celem projektu było rozszerzenie efektywnego systemu pomocy osobom starszym borykającym się z problemem przemocy poprzez poszerzenie wiedzy z zakresu zjawiska przemocy w środowisku seniorów. Projekt ukierunkowany był na zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez zwiększenie świadomości uczestników na temat przemocy, ochrony przed niebezpieczeństwem i aktywności społecznej.

W ramach projektu uczestnicy skorzystali ze wsparcia w formie zajęć i prelekcji prowadzonych przez specjalistów, spotkań konsultacyjnych prowadzonych przez specjalistów z tematyki przemocy domowej i pracy socjalnej.

Uczestnicy projektu pogłęбили wiedzę z zakresu zjawiska przemocy, ochrony przed niebezpieczeństwem i radzenia sobie z uzależnieniami, nawiązali nowe kontakty międzyludzkie, co spowodowało zmniejszenie zjawiska osamotnienia i wykluczenia społecznego wśród osób starszych. Projekt objął wsparciem osoby starsze (mieszkańców gminy Dąbrowa Górnicza) zagrożone zjawiskiem przemocy. Beneficjentami projektu była m.in. grupa seniorów z MOPS, grupa seniorów z Dziennego Domu „Senior Wigor”, grupa seniorów z klubu Senior - Junior oraz Stowarzyszenia „Razem w przyszłość,” grupa seniorów ze Stowarzyszenia Aktywności Lokalnej „Dąbrowiak” działaniami projektu ogółem objęto 98 osób.

3) Projekt socjalny „**Dzieci w cybersieci**” był realizowany od 05.2018 do 06.2018 przez 2 pracowników Zespołu Pomocy Środowiskowej nr 4 w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Głównym celem projektu było uświadomienie rodziców dzieci i młodzieży będących beneficjentami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej na temat zagrożeń płynących z internetu, uzależnienia od „wirtualnej rzeczywistości” i zjawiska cyberprzemocy. Wartością dodaną projektu było również uświadomienie rodzicom rodzajów agresji elektronicznej, na którą narażone są dzieci poprzez media społecznościowe, a także skutki nieograniczonego dostępu

„do sieci.” W ramach projektu promowano alternatywne formy spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież oraz wskazywano miejsca, gdzie osoby poszkodowane przemocą „w sieci” uzyskają specjalistyczną pomoc.

W ramach projektu objęto wsparciem 20 osób – 10 rodziców i 10 dzieci /młodzież w wieku szkoły podstawowej i gimnazjum, klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej zagrożonych uzależnieniem od internetu oraz cyberbullyingiem.

W dniu 21.06.2018 r. zorganizowano spotkanie ze specjalistami tj. konsultantem do spraw uzależnień i policjantem z Wydziału ds. Nietletnich. Poza prelekcją na temat cyberprzemocy i uzależnień związanych z technologiami informacyjnymi osoby biorące udział w projekcie poznały alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego. Rodziny otrzymały gry edukacyjne i książki promujące wspólne spędzanie czasu.

4) Kolejny autorski projekt socjalny p.n. **”Dzieci w cybersieci”** powstał w związku z rozpoczętym przez 2 pracowników socjalnych II stopniem specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego i był rozszerzeniem projektu o tej samej nazwie realizowanym w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Z uwagi na charakterystykę i skalę zjawiska cyberprzemocy w projekcie wykorzystano środowiskową metodę pracy socjalnej co pozwoliło na dotarcie do szerszego grona odbiorców – rodziców dzieci i młodzieży z terenu Dąbrowy Górniczej, nie tylko dotychczasowych beneficjentów tutejszego Ośrodka.

Projekt skierowany był również do pracowników socjalnych i asystentów tutejszego Ośrodka. Celem projektu było zwiększenie wiedzy rodziców dzieci i młodzieży w wieku szkolnym z obszaru Dąbrowy Górniczej w zakresie cyberprzemocy, nabycie przez nich umiejętności w zakresie rozpoznawania symptomów doznawania przemocy w sieci i radzenia sobie w takiej sytuacji.

Projekt „Dzieci w cybersieci” umożliwił nawiązanie ścisłej współpracy z innymi podmiotami tj. Policją i Poradnią Psychologiczną co skutkowało zwiększeniem skuteczności podejmowanych działań. Specjaliści z tych instytucji przedstawili problem cyberprzemocy z perspektywy ich kompetencji i doświadczenia oraz wskazali na możliwości uzyskania wsparcia w instytucjach przez nich reprezentowanych dla osób, które padły ofiarą cyberbullyingu. Projektem zostało objętych 49 beneficjentów.

Projekt przyczynił się do zwiększenia wiedzy w zakresie cyberprzemocy u pracowników służb społecznych, co może w przyszłości skutkować efektywniejszym wsparciem rodzin w tym zakresie, ponieważ tematyka projektu wpisuje się w aktualne problemy społeczne na terenie Dąbrowy Górniczej. Potwierdzeniem trafności działań były wyniki przeprowadzonych badań (ankieta), które potwierdziły dużą potrzebę edukacji w powyższej tematyce rodziców dzieci i młodzieży z terenu Dąbrowy Górniczej.

5) Autorski projekt socjalny **„To ich jest kawałek podłogi – rozwój systemu wsparcia społecznego osób starszych w środowisku zamieszkania, ze szczególnym uwzględnieniem osób objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej - obszar mieszkalnictwo”** realizowany we wrześniu 2018 r. przez 2 pracowników socjalnych Zespołu Pomocy Środowiskowej nr 1, biorących udział w szkoleniu z zakresu II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny.

Inspiracją i motywacją do działania dla pracowników socjalnych była pomoc dla klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mieszkających w złych warunkach. Wsparcie skierowano do osób samotnych, w wieku poprodukcyjnym i z orzeczoną niepełnosprawnością. W ramach projektu nawiązano współpracę z Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Dobroczynnym z siedzibą w Kluczach, a prowadzącym Centrum Integracji Społecznej w Dąbrowie Górniczej. Wspólnie z CHSD udzielono wsparcia uczestnikom projektu w formie usługi polegającej na wyremontowaniu lokalu mieszkalnego. Celem pracowników socjalnych realizujących projekt była poprawa warunków mieszkaniowych umożliwiających osobom pozostanie jak najdłużej we własnym mieszkaniu, a także adaptacja lokalu do potrzeb mieszkańca.

W ramach projektu wyremontowano i odnowiono 2 mieszkania.

2.4 Projekty finansowane w ramach środków unijnych.

"Nowoczesna pomoc społeczna w Dąbrowie Górniczej"

Projekt realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej dla osi priorytetowej II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji dla działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna

W okresie od 1 kwietnia 2018 r. do 30 kwietnia 2019 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowany jest Projekt „Nowoczesna pomoc społeczna w Dąbrowie Górniczej”. Projekt zakłada wdrożenie usprawnień organizacyjnych polegających na oddzieleniu pracy administracyjnej od pracy socjalnej oraz usług socjalnych w Zespole Pomocy Środowiskowej Nr 1.

Celem Projektu jest poprawa obsługi osób zgłaszających się do Ośrodka poprzez zmianę organizacji jego pracy, obejmującą wprowadzenie rozwiązań optymalizujących wykorzystanie kompetentnej kadry. Działania w projekcie przewidywały głównie zmianę organizacji pracy przede wszystkim 13 pracowników socjalnych Ośrodka realizujących zadania w ww. Zespole i jego struktury organizacyjnej. Po przeprowadzeniu rozmów z pracownikami socjalnymi, analizie ich kwalifikacji, predyspozycji i doświadczenia zawodowego przydzielono pracowników do poszczególnych zespołów i stanowisk. W Zespole ds. pracy socjalnej zatrudniono czterech pracowników socjalnych, w Zespole ds. świadczeń - sześciu pracowników socjalnych, na stanowisku ds. usług – dwóch pracowników socjalnych i jednego pracownika na stanowisku ds. pierwszego kontaktu.

W okresie sprawozdawczym poszczególne stanowiska i zespoły realizowały zadania polegające w szczególności na:

- 1) Zespół ds. pracy socjalnej - prowadzeniu pracy socjalnej z osobą lub rodziną, dokonywaniu diagnozy potrzeb, udzielaniu wskazówek i informacji w zakresie rozwiązywania spraw życiowych, poradnictwa, współdziałania z innymi specjalistami, z grupami i społecznościami lokalnymi. Zespół realizował również zadania wynikające z ustaw: o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, o przeciwdziałaniu przemocy

w rodzinie, o ochronie zdrowia psychicznego, o zatrudnieniu socjalnym i ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.

- 2) Zespół ds. świadczeń przyznawanych decyzją - realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej tj. prowadzeniu postępowań administracyjnych w sprawie przyznania świadczeń pomocy społecznej, udzielaniu informacji, wskazówek w zakresie rozwiązywania spraw życiowych, pomocy w uzyskaniu poradnictwa, współpracy i współdziałaniu z innymi specjalistami.
- 3) Stanowisko ds. usług - realizacji usług interwencyjnych służących zabezpieczeniu niezbędnych potrzeb osób niepełnosprawnych, starszych i chorych w ramach usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczonych w miejscu zamieszkania, a także kierowaniu do właściwych ośrodków wsparcia lub domów pomocy społecznej Ponadto pracownicy kompletują dokumenty do domu pomocy społecznej jak również ośrodków wsparcia.
- 4) Pracownik ds. pierwszego kontaktu - przyjmowaniu osób zgłaszających się po raz pierwszy do MOPS i kierowaniu ich po przeprowadzeniu wstępnej rozmowy do właściwego stanowiska/zespołu; udzielaniu osobie/rodzinie informacji dotyczących pomocy społecznej, organizacji pracy OPS, praw i uprawnień oraz instytucji właściwych do załatwienia sprawy osoby zgłaszające się do OPS. Zadaniem pracownika ds. pierwszego kontaktu było także przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych i na ich podstawie sporządzanie opinii do właściwych instytucji lub na wniosek klientów, przygotowywanie niezbędnych dokumentów do załatwienia sprawy, uczestniczenie w zdarzeniach interwencyjnych zgłaszanych ze środowiska, ewidencjonowanie korespondencji wewnętrznej i zewnętrznej w zakresie Działu Pomocy Środowiskowej.

W ramach projektu z kosztów bezpośrednich dokonano zakupu wyposażenia dla pracowników socjalnych Zespołu Pomocy Środowiskowej nr 1 w postaci laptopów, drukarek, szaf biurowych oraz biurek i krzeseł. Zrealizowano również wyjazd w ramach wizyty studyjnej, której celem było przygotowanie pracowników socjalnych i kadry zarządzającej do wdrożenia zmian organizacyjnych w MOPS polegających na rozdzieleniu pracy socjalnej od świadczeń a także zapoznanie z praktycznym funkcjonowaniem takich rozwiązań.

Projekt **“Ekosystemy na rzecz utrzymania zdrowia psychicznego w gminach”** realizowany od 13.11.2018 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej w ramach współpracy z Bielskim Stowarzyszeniem Artystycznym Teatr Grodzki – partnerem wiodącym projektu. Projekt jest uzupełnieniem istniejącego systemu leczenia i opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. Model wykorzystuje interdyscyplinarne wsparcie osób chorujących i ich otoczenia, uwzględniając różne aspekty pomocy: opiekę dzienną i ambulatoryjną, wsparcie terapeutyczne, oddziaływania psychospołeczne, reintegrację społeczną i zawodową.

Wsparcie opiera się na działalności Lokalnych Zespołów Wsparcia Zdrowia Psychicznego w następujących gminach województwa śląskiego:

- Bielsko- Biała
- Czernichów
- Częstochowa
- Dąbrowa Górnicza
- Jaworze
- Kozy
- Piekary Śląskie
- Porąbka
- Szczyrk
- Wilamowice

Przewiduje się następujące formy wsparcia dla uczestników projektu:

- konsultacje lekarza psychiatry
- terapia indywidualna i rodzinna
- terapia grupowa
- specjalistyczne usługi opiekuńcze
- usługi asystenta osobistego
- usługi trenera pracy

Wsparcie na rzecz uczestników projektu zostało zaplanowane na okres od stycznia 2019 do czerwca 2020. W 2018 r. w ramach projektu przeszkolono wybraną grupę pracowników socjalnych oraz koordynatorów poszczególnych Zespołów, którzy w ramach ww. projektu obejmą pomocą 20 osób zaburzonych psychicznie oraz 20 osób z otoczenia.

Rozdział 3. POZOSTAŁA POMOC ŚRODOWISKOWA.

3.1. Świadczenia udzielone w roku 2018.

Wypłacono zasiłki stałe dla **514** osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności na kwotę **2.418.073,13 zł.**

Z zasiłków okresowych skorzystało **806** osób, w szczególności z powodu: bezrobocia, długotrwałej choroby, niepełnosprawności.

Kwota wypłaconych świadczeń wyniosła **1.520.713,71 zł.**

Pomoc w formie zasiłków celowych:

- kwota **303.345,29 zł** została wydatkowana na przyznanie zasiłków **664** osobom, w tym:

- **80** osobom, których dochód przekroczył kryterium dochodowe, a ich sytuacja uzasadniała przyznanie świadczenia, przyznano pomoc na kwotę **36.117,30 zł** w formie specjalnego zasiłku celowego.

W związku z realizacją Projektu „Integra III – program aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Dąbrowie Górniczej” w ramach EFS POKL, **58** osobom przyznano zasiłki celowe na łączną kwotę **33.700,00 zł;**

Zrealizowano **27** świadczeń w formie sprawienia pochówku na kwotę **53.159,38 zł.** w tym **15** osobom bezdomnym na kwotę **31.254,22 zł.**

Z zakresu zadań zleconych wypłacono:

- **12** zasiłków celowych w łącznej kwocie **8.770,00 zł** dla cudzoziemca, który posiada zgodę na pobyt tolerowany na terytorium RP

- wynagrodzenie dla **5** opiekunów z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd na kwotę **22.997,10 zł.**

W 2018 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował wypłatę świadczenia pieniężnego dla posiadaczy Karty Polaka, na podstawie Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 grudnia 2016 roku (Dz. U. z 2016 r., poz. 2275) oraz decyzji wydanej przez Wojewodę Śląskiego na kwotę **6.930,00 zł.** za okres 01.04.2018 r. - 31.12.2018 r. dla jednej osoby.

Sporządzono **6227** decyzji administracyjnych tj.:

- **2352** decyzje w sprawie zasiłków okresowych;
- **945** decyzji w sprawie zasiłków stałych;
- **1476** decyzji w sprawie zasiłków celowych;
- **558** decyzji w sprawie zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności;
- **715** decyzji w zakresie dożywiania (szkoły i przedszkola);
- **181** decyzji w sprawie pomocy w formie posiłków w jadłodajni.

W zależności od sposobu realizacji wypłaty przyznanego świadczenia sporządzono **5218** list wypłat:

- **2522** listy do wypłaty w kasie MOPS,
- **2696** list przelewem na konto bankowe.

W okresie od **01.01.2018 r. do 31.12.2018 r.** **145** osób złożyło wnioski o wydanie zaświadczenia, w wyniku realizacji których sporządzono:

- **71** zaświadczeń dla klientów pomocy społecznej,
- **74** zaświadczenia dla osób nie korzystających z pomocy tutejszego Ośrodka.

3.2. Program wieloletni „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”.

Zgodnie z art.17 ust.1 pkt.3 i 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późniejszymi zmianami) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy dożywianie dzieci oraz zapewnienie posiłku osobom tego pozbawionym.

Powyższe zadanie realizowane jest w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020.

W okresie od 01.01.2018 r. do dnia 31.12.2018 r. pomocą w formie dożywiania w szkołach i przedszkolach w ramach Programu objęto łącznie **588** przedszkolaków i uczniów.

Na podstawie pkt. V.2 wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, który stanowi iż „W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku, odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola informuje ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu

na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku", oraz pkt. V.3 który stanowi, iż „Przyznanie pomocy, o której mowa w pkt. V.2, w przypadku przyjęcia przez gminę odpowiedniego programu oślonowego, o którym mowa w art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, nie wymaga wydania decyzji administracyjnej w sprawie i ustalenia sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego" pomocą objęto 76 przedszkolaków i uczniów.

Łączna wartość przyznanej pomocy wyniosła **220.518,30 zł** z tego: środki własne gminy – **89.587,00 zł**; dotacja celowa z budżetu państwa – **130.931,30 zł**.

95 dorosłych osób, które nie były własnym staraniem zapewnić sobie gorącego posiłku zostały objęte pomocą w formie jednego gorącego posiłku. Środki wydatkowane na ten cel wyniosły **174.598,95 zł** z tego: środki własne gminy – **76.270,00 zł**; dotacja celowa z budżetu państwa – **98.328,95 zł**.

Ponadto pomoc w formie zasiłku celowego z przeznaczeniem na zakup posiłku lub żywności przyznano 299 rodzinom na kwotę **217.152,00 zł** z tego środki własne gminy – **98.355,00 zł**; dotacja celowa z budżetu państwa – **118.797,00 zł**.

Rzeczywista liczba osób objętych Programem ogółem przez tut. Ośrodek w okresie od 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r. to 1401 osób, a całkowity koszt realizacji programu wyniósł **612.269,25 zł** z tego: środki własne gminy **264.212,00 zł**; dotacja celowa z budżetu państwa – **348.057,25 zł**.

3.3. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów i słuchaczy zamieszkujących na terenie miasta Dąbrowy Górniczej.

Świadczenia pomocy materialnej o charakterze socjalnym są realizowane przez tut. Ośrodek od dnia 1 września 2011 roku. Świadczenia pomocy materialnej o charakterze socjalnym udzielane są w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji i wyrównywania szans edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży w oparciu o art.90b, art.90c, art.90d, art.90m ust.2, art.90 n ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2018 roku poz. 1457 z późniejszymi zmianami) są przyznawane w formie stypendium szkolnego oraz zasiłku szkolnego.

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń/słuchacz zamieszkały na terenie miasta Dąbrowy Górniczej znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie w szczególności gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna.

Stypendium szkolne przysługuje uczniowi znajdującemu się w trudnej sytuacji materialnej, którego dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty określonej w art. 90d ust.7 ustawy o systemie oświaty, odwołującej się do art.8 ust. 1 pkt. 2 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z tym przepisem

prawo do ubiegania się o stypendium istnieje, jeżeli miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia - w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku - nie przekroczy kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie ucznia wynoszącego 528,00 zł na osobę w rodzinie ucznia. Kryterium to zostało określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1358). Stypendium pomaga refundować koszty z tytułu edukacji (min. podręczniki, artykuły szkolne, płatne zajęcia sportowe, językowe, artystyczne, przybory szkolne, pomoce naukowe, strój sportowy).

Zasiłek szkolny może być przyznany niezależnie od otrzymywanego stypendium w przypadku zaistnienia zdarzenia losowego powodującego przejściowo trudną sytuację materialną ucznia (m. in. choroba w rodzinie ucznia, śmierć najbliższych osób w rodzinie ucznia, kradzież, pożar lub inne zdarzenie nadzwyczajne i nieprzewidywalne, których wystąpienie spowodowało pogorszenie sytuacji materialnej ucznia). Zgodnie z przepisem art.90e ust.4 ustawy o systemie oświaty o przedmiotowy zasiłek można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia uzasadniającego przyznanie tego zasiłku.

W ramach pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym w 2018 roku **360** uczniów otrzymało stypendium szkolne, natomiast **2** uczniów otrzymało zasiłek szkolny.

Realizacja zadania przedstawiała się następująco:

stypendium szkolne – **348.941,93 zł**

zasiłek szkolny – **1.240,00 zł**

Łączny koszt realizowanego zadania wyniósł **350.181,93 zł**, z tego: środki własne gminy – **70.036,39 zł**; dotacja celowa z budżetu państwa – **280.145,54 zł**.

3.4. Decyzje potwierdzające prawo do świadczenia opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych osoby nieubezpieczonej.

Realizując zadanie określone w art.7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz.1510 z późniejszymi zmianami) w 2018 roku wydano **176** decyzji, w tym:

- **121** decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej osoby nieubezpieczonej,
- **7** decyzji odmawiających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej osoby nieubezpieczonej,
- **25** decyzji wygaszających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej osoby nieubezpieczonej.
- **23** decyzji umarzających postępowanie w sprawie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej osoby nieubezpieczonej.

W 23 przypadkach z uwagi na niewłaściwość organu przekazano wnioski o wydanie decyzji potwierdzającej prawo do świadczeń opieki zdrowotnej osoby nieubezpieczonej zgodnie z właściwością miejscową do innych ośrodków pomocy społecznej.

Prawo do świadczenia przysługuje po przedstawieniu przez świadczeniobiorcę dokumentów potwierdzających zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz stwierdzeniu w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego spełnienia kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późniejszymi zmianami), które od 1 października 2018 roku wynosi :

- dla osoby samotnie gospodarującej 701,00 zł,
- dla osoby w rodzinie 528,00 zł.

Kryterium to zostało określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1358).

Środki przeznaczone na finansowanie kosztów wydawania decyzji w sprawach w/w świadczenia tj. koszt sporządzenia wywiadu środowiskowego, przejazdu pracownika socjalnego, druku wywiadu środowiskowego, druku decyzji, przygotowania decyzji, wysyłania decyzji pokrywane są z budżetu państwa. Koszt realizacji tego zadania w 2018 r. wyniósł **15.387,12 zł.**

3.5. Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Realizując zadanie określone w art. 17 ust.1 pkt. 20 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późniejszymi zmianami) w 2018 roku opłacono składki zdrowotne dla:

- **440** osób pobierających zasiłek stały z pomocy społecznej, niepodlegających obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu na łączną kwotę **196.490,86 zł.**
- **38** osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego w Centrum Integracji Społecznej na kwotę **12.278,25 zł.**

3.6. Realizacja rządowego programu „Dobry start”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadanie wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z dnia 01.06.2018 r. poz. 1061)

W okresie od **01.07.2018 r. do 31.12.2018 r.** w sprawie ustalenia prawa do świadczenia dobry start przyjęto **9 459** wniosków. Liczba przyznanych świadczeń z programu „Dobry start” w okresie od **01.07.2018 r. do 31.12.2018 r.** wyniosła **11 853**.

	Liczba świadczeń	Wysokość świadczenia (w zł)	Wydatki poniesione w roku (w zł)
Świadczenie „Dobry start”	11 853	300 zł	3 554 700,00 zł

Z rządowego programu „Dobry start” w okresie 01.07.2018 r. - 31.12.2018 r. skorzystało **11 844** dzieci.

Rozdział 4. DZIAŁALNOŚĆ KLUBU INTEGRACJI SPOŁECZNEJ.

4.1. Programy i działania w ramach Klubu Integracji Społecznej.

W zajęciach realizowanych w Klubie Integracji Społecznej wzięły udział **294** osoby, w tym:

- uczestników - 98
- osób korzystających – 196

Wsparcie Klubu Integracji Społecznej w ramach działań programowych.

Nazwa Programu	Szkoła rodzica
Grupa docelowa	Grupę docelową stanowiło 10 rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.
Cel	Celem programu było zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców oraz poprawa funkcjonowania całej rodziny, a także propagowanie idei wspierania trzeźwości w rodzinie.
Metody	Zajęcia prowadzone były metodą wykładowo - warsztatową.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<p>Zrealizowane zostały następujące zajęcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Charakterystyka postaw rodzicielskich • Stawianie granic • Rola zabawy w życiu dziecka i rodziny • Wyjście do bawilandii • Prelekcja Rzecznika Konsumentów • Promocja zdrowego stylu życia – profilaktyka uzależnień • Sztuka autoprezentacji i asertywności • Zagrożenia współczesnego świata • Konstruktywne sposoby radzenia sobie z emocjami • Instruktaż z zakresu udzielania I pomocy
Rezultaty	Rezultaty, jakie osiągnięto poprzez realizację programu to m.in.: minimalizowanie zjawiska alkoholizmu wśród uczestników programu, nabycie umiejętności lepszego porozumiewania się w rodzinie, refleksja nad własną postawą wychowawczą, wymiana doświadczeń między rodzicami, nabycie umiejętności prowadzenia dialogu opartego na wzajemnym szacunku, pogłębienie samoświadomości i refleksji na temat skuteczności określonych metod wychowawczych.
Statystyka	Liczba osób objętych programem: 10 osób dorosłych
Termin realizacji	Styczeń - grudzień 2018

Nazwa Programu	Droga do trzeźwości
Grupa docelowa	Grupę docelową stanowiło 84 mieszkańców miasta Dąbrowa Górnicza, w szczególności osoby zaliczające się do katalogu osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem z powodu nadużywania alkoholu.
Cel	Celem programu było zminimalizowanie zjawiska występowania choroby alkoholowej oraz motywowanie osób już uzależnionych do podjęcia terapii.
Metody	Warsztatowo – wykładowa z uwzględnieniem prac pisemnych oraz kontakt indywidualny. W zajęciach uwzględniono techniki psychodramy, metodę psychoedukacji z wykorzystaniem burzy mózgów oraz dialogu motywującego.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<p>Kontakt indywidualny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diagnoza sytuacji problemowej <p>Zajęcia grupowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W jaki sposób i od czego można się uzależnić • Uzależnienie od alkoholu jako choroba bio – psycho – społeczna • Objawy uzależnienia • Fazy uzależnienia • Czym jest głód alkoholowy • Jak utrzymać abstynencję • Koszty uzależnienia – bilans zysków i strat • Wpływ choroby alkoholowej na życie osobiste • Dlaczego osoby uzależnione nie chcą się leczyć • Kim jestem • Kiedy terapia uzależnienia może być skuteczna • Leczenie uzależnienia i oczekiwania związane z leczeniem
Rezultaty	Zwiększenie wiedzy z zakresu prawidłowego pełnienia ról rodzinnych, społecznych i zawodowych, nabycie lub podniesienie wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu i jego wpływu na życie człowieka, nabycie lub podniesienie umiejętności i kompetencji społecznych pozwalających na pełnienie ról społecznych, zwiększenie świadomości na temat specjalistycznych instytucji pomocowych przeznaczonych dla osób uzależnionych, zwiększenie szansy na zatrzymanie choroby alkoholowej bądź zmiany wzorca picia, nabycie wiedzy dotyczącej uzyskania jak najdłuższych okresów remisji choroby alkoholowej.
Statystyka	Liczba osób objętych programem: 84
Termin realizacji	Styczeń - grudzień 2018

Nazwa Programu	Nie daj się bezrobociu
Grupa docelowa	Grupę docelową stanowiło 10 osób bezrobotnych, zagrożonych problemem uzależnienia, korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Rekrutowani byli spośród klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za pośrednictwem pracowników socjalnych Działu Pomocy Środowiskowej, Zespołu ds. Bezdomności, asystentów rodzinnych.
Cel	Celem realizacji programu było ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego poprzez prowadzenie wszechstronnych działań zmierzających do reintegracji zawodowej i społecznej, wsparcia w pokonywaniu barier w codziennym funkcjonowaniu, zmniejszenie zagrożenia występowania różnych patologii społecznych.
Metody	Warsztatowo – wykładowa, praca w kontakcie indywidualnym.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<p>Kontakt indywidualny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diagnoza sytuacji problemowej <p>Zajęcia grupowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy • Internet - jako jedna z metod poszukiwania pracy • Nie daj się bezrobociu • Wolontariat – sposób na aktywność zawodową • Stop alkoholizmowi – skutki ekonomiczne, psycho – fizyczne i społeczne nadużywania alkoholu • Planowanie własnej ścieżki kariery • Warsztaty asertywności • Budowanie pozytywnego wizerunku poprzez trening autoprezentacji • 2 zajęcia o charakterze kulturalno – oświatowym: wyjście do kina, do kręgielni
Rezultaty	Zwiększenie świadomości uczestników programu na temat problemu uzależnienia, w szczególności: przyczyn i konsekwencji, zmniejszenie zagrożenia problemem alkoholowym poprzez nabycie lub podniesienie umiejętności i kompetencji społecznych oraz ogólnozawodowych pozwalających na pełne uczestnictwo w życiu społeczno-zawodowym, wskazanie dostępnych form aktywności społecznej i zawodowej.
Statystyka	Liczba osób objętych programem: 10
Termin realizacji	Styczeń – grudzień 2018

Nazwa Programu	Kurs na wolontariat
Grupa docelowa	Grupę docelową stanowiło 10 osób - mieszkańców Dąbrowy Górniczej.
Cel	Celem programu była popularyzacja idei wolontariatu wśród rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz propagowanie idei życia w trzeźwości.
Metody	Spotkania grupowe z wolontariuszami, włączanie się w akcje i imprezy organizowane na terenie miasta Dąbrowa Górnicza.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie rozmów rekrutacyjnych • Spotkania organizacyjne • Spotkanie z konsultantem ds. uzależnień • Udział w imprezach organizowanych na terenie miasta Dąbrowa Górnicza • Współdziałanie ze społecznością lokalną celem promowania wolontariatu • Zorganizowanie grilla integracyjnego • Zorganizowanie spotkania świątecznego
Rezultaty	Nabycie umiejętności aktywnego spędzania wolnego czasu, integracja społeczności lokalnej, działania na rzecz lokalnych środowisk, rozwijanie pasji i talentów.
Statystyka	<p>Liczba osób objętych programem: 10</p> <p>W ciągu roku 2018 odbyło się 6 akcji na terenie Dąbrowy Górniczej oraz 14 spotkań informacyjno - organizacyjnych.</p>
Termin realizacji	Styczeń – grudzień 2018

Nazwa Programu	Prace społecznie użyteczne (PSU)
Grupa docelowa/ opis programu	Program skierowany był do bezrobotnych mieszkańców Dąbrowy Górniczej będących klientami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej. Prace społecznie użyteczne to prace wykonywane przez uprawnione osoby na skutek skierowania przez Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Górniczej, organizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.
Cel	Celem głównym programu było ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego poprzez prowadzenie działań zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem. Cele szczegółowe to: udział osób uczestniczących w PSU w czynnościach zawodowych, nabycie przez nich doświadczenia zawodowego oraz umiejętności związanych z pełnieniem roli pracownika, kształtowanie własnej sieci kontaktów społecznych, wykształcenie pozytywnych i pożądanych postaw życiowych, a także wzbudzenie aspiracji do zmiany swojej aktualnej sytuacji życiowej i wsparcie finansowe w postaci wypłaty świadczenia za wykonywaną pracę.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<p>Aktywizacja zawodowa i społeczna poprzez skierowanie bezrobotnych osób do wykonywania PSU w postaci prostych prac o charakterze pomocniczym (robotnik gospodarczy, sprzątaczką, pomoc biurowa, pomoc kuchenna i opiekun).</p> <p>Prace wykonywano w wymiarze 10 godzin tygodniowo i maksymalnie 40</p>

	godzin w miesiącu kalendarzowym na rzecz określonych podmiotów z terenu miasta Dąbrowa Górnicza.
Rezultaty	Nabycie i podniesienie umiejętności i kompetencji społecznych pozwalających na pełnienie ról społecznych i zawodowych przez uczestników programu.
Statystyka	<p>Liczba osób objętych programem (skierowanych do wykonywania PSU): 40</p> <p>Ilość zawartych porozumień o współpracy z instytucjami i organizacjami na rzecz których wykonywane są prace społecznie użyteczne – 30</p> <p>Ilość spotkań informacyjno – organizacyjnych dotyczących zasad programu PSU - 9</p> <p>Kwota wypłaconych świadczeń – 57 726,50 zł</p>
Termin realizacji	Styczeń - grudzień 2018

Nazwa Programu	Blżej siebie
Grupa docelowa	Grupę docelową stanowiło 10 samotnych osób, szczególnie samotnie gospodarujących, zagrożonych wykluczeniem społecznym, korzystających z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.
Cel	Celem programu było propagowanie idei życia w trzeźwości poprzez ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego, zwiększenie kompetencji społecznych, podniesienie samooceny, nabycie umiejętności wyrażania własnych emocji oraz poznania sposobu pokonywania barier w codziennym funkcjonowaniu.
Metody	Zajęcia były prowadzone metodą wykładowo – warsztatową.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<p>Zrealizowane zostały następujące zajęcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komunikacja interpersonalna • Umiejętność rozpoznawania i wyrażania emocji • Konstruktywne rozwiązywanie konfliktów • Współpraca w grupie • Budowanie poczucia własnej wartości • Radzenie sobie ze stresem • Sztuka autoprezentacji • Warsztaty asertywności • Trening kreatywności • Poradnictwo z zakresu profilaktyki uzależnień • 2 zajęcia o charakterze kulturalno – rekreacyjnym
Rezultaty	Zwiększenie wśród uczestników kompetencji społecznych oraz wiedzy na temat problemu uzależnienia, podniesienie samooceny i motywacji do zmiany sytuacji życiowej, nabycie wiedzy z zakresu konstruktywnych metod rozwiązywania konfliktów, zwiększenie świadomości na temat sztuki autoprezentacji, asertywności, kreatywności.
Statystyka	Liczba osób objętych programem: 10
Termin realizacji	Styczeń - grudzień 2018

Nazwa Programu	Stres STOP
Grupa docelowa	Grupę docelową stanowiło 50 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, najbardziej narażonych na stopniowe wypalenie się z pracy wykonywanego zawodu.
Cel	Celem programu było przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób pracujących w obszarze zapobiegania alkoholizmowi, narkomanii oraz osób pracujących na rzecz ofiar przemocy.
Metody	Zajęcia zostały zrealizowane przez zewnętrzną firmę szkoleniową.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<p>Zrealizowane zostały następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzono działania informacyjne skierowane do pracowników socjalnych, asystentów rodziny, psychologów i pedagogów pracujących w obszarze pomocy społecznej • Zrekrutowano uczestników szkolenia • Dokonano wyboru organizatora szkolenia • Zrealizowano szkolenie
Rezultaty	Nabycie umiejętności w zakresie identyfikacji źródeł stresu i wypalenia zawodowego, podniesienie wiedzy z zakresu radzenia sobie z wysokim poziomem stresu i niedoborem motywacji do działania, nabycie wiedzy na temat przeciwdziałania negatywnym skutkom stresu, profilaktyki wypalenia zawodowego i budowania pozytywnej samooceny.
Statystyka	Liczba osób objętych programem: 50
Termin realizacji	04 – 05.10.2018 r.

Wsparcie Klubu Integracji Społecznej w ramach działań pozaprogramowych

Nazwa Programu	Poradnictwo i wsparcie dla osób współuzależnionych
Grupa docelowa	Osoby mające w swoim otoczeniu osobę uzależnioną od alkoholu.
Cel	Celem programu było specjalistyczne poradnictwo i wsparcie dla członków rodziny osoby uzależnionej.
Metody	Praca w kontakcie indywidualnym, metodą psychoedukacji z wykorzystaniem dialogu motywującego.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<ul style="list-style-type: none"> • Informowanie i edukowanie o mechanizmach choroby alkoholowej i współuzależnieniu oraz procesach zachodzących w rodzinie alkoholowej • Uczenie właściwego postępowania w przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom towarzyszącym alkoholizmowi - przemocy domowej i zaniedbaniom wobec dzieci, postępowania z uzależnionym członkiem rodziny • Informowanie o innych instytucjach pomocowych • Pomoc w wypełnianiu wniosków dotyczących nałożenia obowiązku poddania się leczeniu. <p>W/w działania prowadzone były metodami grupowymi oraz w oparciu o kontakt indywidualny.</p>
Rezultaty	Poszerzenie wiedzy na temat: uzależnienia i możliwości leczenia odwykowego, sposobów motywowania do leczenia choroby alkoholowej,

	metod szukania pomocy w specjalistycznych instytucjach, sposobu pisania podań do tych instytucji (m.in. GKRPA), szukania wsparcia wśród rodziny i osób bliskich, informowania policji, sądu, prokuratury o zaistniałych sytuacjach występowania przemocy fizycznej i psychicznej, interweniowania w przypadku przemocy.
Statystyka	Liczba osób objętych wsparciem: 15 Ilość konsultacji indywidualnych: 18
Termin realizacji	Styczeń – grudzień 2018

Nazwa Programu	Wolontariat
Grupa docelowa	Program skierowany był do osób zainteresowanych świadczeniem wolontariatu. Wolontariusz to osoba, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w art. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Osoby będące wolontariuszami wykonywały swoje świadczenia na podstawie Porozumienia.
Cel	Celem głównym funkcjonowania wolontariatu było poszerzenie świadczonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej usług poprzez zaspokajanie podstawowych potrzeb osób wymagających wsparcia i pomocy, aktywizowanie społeczności lokalnej, przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego poprzez prowadzenie wszechstronnych działań zmierzających do reintegracji społecznej i zawodowej mieszkańców Dąbrowy Górniczej, a także angażowanie osób wykluczonych społecznie w działania oraz pracę na rzecz innych ludzi.
Metody	Mini wykład, dyskusja grupowa, rozmowa indywidualna.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja i organizacja wolontariatu • Działalność edukacyjna i wychowawcza • Aktywizacja społeczna i zawodowa • Inicjowanie i wspieranie aktywności społecznej mieszkańców miasta • Realizowanie zadań z zakresu szeroko pojętej pomocy społecznej • Inicjowanie współpracy sektora pozarządowego i samorządowego w ramach realizacji wspólnych działań • Podejmowanie działań na rzecz społeczeństwa i środowiska lokalnego (zajęcia z zakresu wykorzystywania ziół w życiu codziennym oraz akcje ekologiczne tj. dbanie o ogród sensoryczny – 35 spotkań • Stowarzyszenie „Ziemia i My” w ramach podziękowań dla wolontariuszy za dbanie o ogród sensoryczny zorganizowało wycieczkę do miejscowości Smoleń i Pilicy. • Zachęcanie mieszkańców miasta do działań prospołecznych
Rezultaty	Zdobycie doświadczenia zawodowego, zbudowanie własnej sieci kontaktów, a także podniesienie samooceny i poczucia własnej wartości wśród wolontariuszy. Szczególnym osiągnięciem było wyróżnienie wolontariusza przez Prezydenta Miasta Dąbrowa Górnicza za aktywny udział w zbiórce pieniędzy na rzecz Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.
Statystyka	Liczba wolontariuszy ogółem: 27

	Liczba porozumień podpisanych od stycznia do grudnia 2018 r.: 37
Termin realizacji	Styczeń - grudzień 2018

Nazwa Programu	Poradnictwo zawodowe
Grupa docelowa	Osoby bezrobotne/ poszukujące pracy/ pracujące.
Cel	Udzielenie porady zawodowej.
Metody	Rozmowy indywidualne, testy i ćwiczenia pisemne.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	Omówienie metod poszukiwania pracy, udostępnienie adresów pomocnych w znalezieniu zatrudnienia, bezpłatnych kursów/szkoleń, zakładanie poczty elektronicznej, sporządzanie dokumentów aplikacyjnych, przeglądanie ofert pracy w internecie oraz wysyłanie dokumentów aplikacyjnych do potencjalnych pracodawców drogą elektroniczną, ćwiczenia pisemne oceniające preferencje i predyspozycje zawodowe.
Rezultaty	Dokonano analizy mocnych stron, oceny predyspozycji zawodowych, zapoznano z aktywnymi metodami poszukiwania pracy, założono pocztę elektroniczną, motywowano do podniesienia poziomu wykształcenia, poznania aktualnych potrzeb rynku pracy, udostępniono adresy instytucji prowadzących bezpłatne szkolenia.
Statystyka	Liczba osób objętych wsparciem: 70 Liczba konsultacji: 82
Termin realizacji	Styczeń - grudzień 2018

Nazwa Programu	Poradnictwo psychologiczne
Grupa docelowa	Osoby korzystające ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.
Cel	Udzielenie pomocy psychologicznej.
Metody	Rozmowa indywidualna, testy i ćwiczenia pisemne.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	Diagnoza sytuacji psychofizycznej Klienta, udzielenie wsparcia, pomocy psychologicznej.
Rezultaty	Podniesienie samooceny, wzrost motywacji do zmiany aktualnej sytuacji.
Statystyka	Liczba osób objętych wsparciem: 21 Liczba kontaktów: 21
Termin realizacji	Styczeń - sierpień 2018

Nazwa Programu	Wsparcie konsultanta ds. uzależnień
Grupa docelowa	Osoby z problemem uzależnienia oraz zagrożone uzależnieniem.
Cel	Edukacja i profilaktyka uzależnień.
Metody	Wykład, prelekcja, rozmowa indywidualna, udział w zespołach

	interdyscyplinarnych i grupach roboczych, interwencje w środowisku.
Formy wsparcia/tematyka zajęć/działania	<ul style="list-style-type: none"> • Informowanie i edukowanie o mechanizmach choroby alkoholowej i współzależnienia oraz procesach zachodzących w rodzinie alkoholowej • Uczenie właściwego postępowania w przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom towarzyszącym alkoholizmowi - przemocy domowej i zaniedbaniom wobec dzieci, postępowania z uzależnionym członkiem rodziny • Informowanie o instytucjach pomocowych • Prowadzenie prelekcji dotyczących profilaktyki uzależnień
Rezultaty	Zwiększenie wiedzy z zakresu prawidłowego pełnienia ról rodzinnych, społecznych i zawodowych, nabycie lub podniesienie wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu i jego wpływu na życie człowieka, nabycie lub podniesienie umiejętności i kompetencji społecznych pozwalających na pełnienie ról społecznych, zwiększenie świadomości na temat specjalistycznych instytucji pomocowych przeznaczonych dla osób uzależnionych, zwiększenie szansy na zatrzymanie choroby alkoholowej bądź zmiany wzorca picia, nabycie wiedzy dotyczącej utrzymania jak najdłuższych okresów remisji choroby alkoholowej.
Statystyka	<p>Ilość spotkań profilaktycznych: 10</p> <p>Ilość interwencji w środowisku: 7</p>
Termin realizacji	Styczeń – grudzień 2018

4.2. „INTEGRA III – program aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Dąbrowie Górniczej”.

Projekt „Integra III - program aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Dąbrowie Górniczej” to projekt skierowany do osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Dąbrowy Górniczej, zwłaszcza do bezrobotnych i biernych zawodowo osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz otoczenia tych osób. Celem głównym realizowanego projektu jest poprawa funkcjonowania społecznego a tym samym zniwelowanie barier utrudniających podjęcie zatrudnienia.

I. PRACA SOCJALNA.

Praca socjalna na rzecz uczestników oraz uczestniczek projektu - Kontrakty Socialne, umowy PAL oraz Indywidualne Programy Usamodzielnienia.

Ze względu na fakt, iż nadrzędnym celem projektu jest włączenie społeczne w tym promowanie równości szans oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym uczestnicy oraz uczestniczki zostali objęci szeroko rozumianą pracą socjalną. Praca socjalna jako wsparcie działań aktywizujących dotyczyła różnych obszarów funkcjonowania jednostki oraz rodziny w społeczeństwie.

Zastosowano szereg form pracy socjalnej:

- Praca socjalna na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia, realizowana poprzez wsparcie uczestników oraz uczestniczek w nabywaniu nowych kwalifikacji oraz umiejętności zawodowych w ramach realizowanych w projekcie instrumentów aktywnej integracji o charakterze edukacyjnym tj.: szkoleń oraz kursów zawodowych.
- Praca socjalna na rzecz poprawy funkcjonowania społecznego a także zdobycia nowych oraz pogłębienia dotychczasowych kompetencji społecznych uczestników oraz uczestniczek projektu realizowana poprzez Trening umiejętności społecznych prowadzony przez specjalistów Klubu Integracji Społecznej.
- Praca socjalna na rzecz uzyskania niezbędnych środków materialnych poprzez pomoc w uzyskaniu świadczeń emerytalno – rentowych, świadczeń alimentacyjnych, świadczeń z funduszu pracy a także edukowanie w zakresie gospodarowania budżetem domowym.

W ramach realizacji pracy socjalnej w roku 2018 zawarto 22 kontrakty socjalne, 16 umów PAL oraz 14 Indywidualnych Programów Usamodzielnienia. W ramach zadania ze środków EFS sfinansowano między innymi wynagrodzenie 3 pracowników socjalnych.

II. REINTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA.

Realizacja instrumentów aktywnej integracji oraz specjalistycznego poradnictwa w ramach Klubu Integracji Społecznej.

AKTYWNA INTEGRACJA O CHARAKTERZE SPOŁECZNYM – PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE.

W ramach zadania realizowano 2 rodzaje instrumentów aktywnej integracji oraz specjalistyczne wsparcie indywidualne oraz grupowe. Celem realizowanych usług w projekcie było przywrócenie możliwości lub zdolności uzyskania zatrudnienia lub innej formy aktywności społecznej, rozwinięcie lub wzmocnienie samodzielności życiowej i społecznej oraz zapobieganie procesom ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego klientów oraz klientek objętych wsparciem. W ramach prowadzonej rekrutacji do projektu „Integra III – program aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Dąbrowie Górniczej” osobom zainteresowanym zapewniono wsparcie psychologiczne oraz doradztwo zawodowe celem właściwego dopasowania charakteru realizowanego wsparcia oraz rodzaju instrumentów aktywnej integracji. W ramach poradnictwa psychologicznego łącznie zrealizowano 100 godzin zegarowych wsparcia. W ramach realizacji usługi przeprowadzono badania psychologiczne uczestniczek oraz uczestników projektu pod kątem posiadania predyspozycji psychospołecznych do udziału w projekcie. W ramach doradztwa zawodowego łącznie zrealizowano 100 godzin wsparcia, które miało na celu dopasowanie instrumentów aktywizacji edukacyjnej

(szkolenia, kursy zawodowe) do indywidualnych potrzeb oraz możliwości uczestników oraz uczestniczek projektu.

AKTYWNA INTEGRACJA O CHARAKTERZE SPOŁECZNYM – TRENING UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNYCH.

Celem realizacji usług o charakterze społecznym było nabycie nowych bądź też przywrócenie oraz wzmocnienie kompetencji społecznych przez uczestników oraz uczestniczki projektu. Były one realizowane poprzez wsparcie grupowe w ramach Treningu umiejętności społecznych oraz wsparcie indywidualne w ramach poradnictwa specjalistycznego. Trening umiejętności społecznych był realizowany w okresie od maja do sierpnia 2018r. W Treningu uczestniczyło łącznie 36 osób podzielonych na 3 grupy szkoleniowe. Tematyka zajęć obejmowała zagadnienia z zakresu komunikacji interpersonalnej, planowanie własnej ścieżki kariery, konstruktywnych sposobów radzenia sobie z emocjami, promocji wolontariatu oraz sztuki autoprezentacji. W ramach zajęć zrealizowano również blok szkoleniowy dotyczący promocji zdrowego odżywiania oraz stylu życia. Obejmował on również zajęcia z zakresu diety odżywczej oraz relaksacji.

AKTYWNA INTEGRACJA O CHARAKTERZE EDUKACYJNYM – SZKOLENIA ORAZ KURSY ZAWODOWE.

Celem realizacji usług o charakterze edukacyjnym był wzrost poziomu wykształcenia, dostosowanie wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych uczestników oraz uczestniczek do potrzeb lokalnego rynku pracy. Realizowane usługi o charakterze edukacyjnym obejmowały organizację oraz sfinansowanie szkoleń oraz kursów zawodowych w tym: certyfikowanych. W roku 2018 w ramach projektu zrealizowano łącznie 7 kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe uczestników oraz uczestniczek projektu. Należą do nich: kurs „Spawania blach i rur spoinami pachwinowymi MAG 135”, kurs „Opiekuna osób starszych i niepełnosprawnych z modułem języka niemieckiego”, kurs „Gospodarki magazynowej z obsługą wózka jezdniowego”, kurs „Kroju i szycia”, kurs komputerowy „E- Citizen”, kurs „Obsługi fiskalnej wraz z fakturowaniem”, „Prawo jazdy kat. B”.

III. POMOC FINANSOWA.

W ramach realizacji projektu mając na względzie poprawę sytuacji materialno – bytowej uczestników i uczestniczek projektu oraz wsparcie na drodze do osiągnięcia celów zawartych w „Indywidualnych ścieżkach reintegracji” realizowano również wsparcie finansowe. Uczestnikom i uczestniczkom projektu były przyznawane i wypłacane zasiłki celowe stanowiące wkład własny gminy w szczegółowy budżet projektu. Były one dostosowane do indywidualnych potrzeb klientów oraz klientek jak również zróżnicowane pod względem wysokości, przeznaczenia i terminu przyznania. Łączna wartość wkładu własnego w roku 2018 wyniosła 33.700,00 zł. Liczba uczestników oraz uczestniczek, którym przyznano pomoc finansową to łącznie 32 osoby w tym: 15 kobiet oraz 17 mężczyzn.

IV. ZARZĄDZANIE PROJEKTEM.

W ramach projektu finansowane było wynagrodzenie osób odpowiedzialnych za koordynację działań projektowych i obsługę projektu. Do ich zadań należało: koordynacja współdziałania podmiotów zaangażowanych w realizację projektu, synchronizowanie działań częściowych, zapewnianie zgodności celów i ujednolicanie priorytetów w poszczególnych komórkach organizacyjnych, synchronizacja terminów, płynności pracy oraz zapewnienie odpowiedniego wykorzystania zasobów pracy i środków technicznych. Realizacja projektu zgodnie z Wnioskiem o dofinansowanie – budżetem i harmonogramem, przepisami i wytycznymi unijnymi, krajowymi oraz wewnętrznymi Ośrodka, współpraca z Instytucją Zarządzającą, Powiatowym Urzędem Pracy, a także realizacja działań promocyjno-informacyjnych.

Rozdział 5. DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁU DS. BEZDOMNOŚCI.

5.1. Pomoc pracowników socjalnych i streetworkera

W 2018 roku z osobami bezdomnymi pracownicy socjalni przeprowadzili **795** wywiadów środowiskowych. Osoby bezdomne mogły zgłaszać się do pracowników socjalnych gdzie uzyskały wsparcie pracownika w rozwiązywaniu swoich problemów, złożyły wnioski o świadczenia pieniężne, otrzymując pomoc w formie gorącego posiłku i uzyskały schronienie w jednej z placówek dla osób bezdomnych. Aby zapewnić schronienie osobom najbardziej potrzebującym pracownicy socjalni kierują osoby bezdomne do placówek prowadzonych przez Caritas Diecezji Sosnowieckiej tj. Noclegowni przy ul. Łącznej 31 i Schroniska dla Bezdomnych przy Al. Zwycięstwa 6, a także do mieszkania chronionego. Pomoc w formie schronienia w Schronisku dla Bezdomnych i mieszkaniu chronionym oraz gorące posiłki wydawane były osobom potrzebującym na podstawie decyzji administracyjnej. Osoby bezdomne z terenu Dąbrowy Górniczej najczęściej korzystali z pomocy w formie schronienia, posiłku, pomocy finansowej i objęcia prawem do świadczeń zdrowotnych. W 2018 roku do Schroniska dla Bezdomnych skierowano **75** osób bezdomnych oraz **5** osób do mieszkania chronionego. Wydano **153** decyzje na schronienie. **49** osób skierowano na gorące posiłki. Łącznie wydano **5316** gorących posiłków i wydano **99** decyzji na tę formę pomocy.

W 2018 roku: **58** osób bezdomnych otrzymało zasiłki stałe, **91** osób zasiłki okresowe, **40** osób otrzymały zasiłki celowe, **32** osoby objęto prawem do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Pracą socjalną zostało objętych **325** osób bezdomnych. W **2018** roku **10** osób podjęło pracę, natomiast **17** osób przebywających w Noclegowni i Schronisku dla Bezdomnych oraz mieszkaniu chronionym posiadało własny dochód (świadczenia ZUS, umowa o pracę). Pracownicy socjalni podpisali z osobami bezdomnymi **66** kontraktów socjalnych oraz Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności. W **2018** roku **4** osoby bezdomne skorzystały z prac społecznie użytecznych. Wydawano również zawiadomienia na rzecz osób bezdomnych z terenów innych gmin.

Na rzecz tych osób wydano łącznie **303** zawiadomienia. Pracownicy socjalni wykonywali również pracę socjalną na rzecz osób bezdomnych z terenu innych gmin przebywających w placówkach: Centrum Pomocy Potrzebującym Dom dla Bezdomnych „ARKA” oraz Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Dobroczynnym „Dom Nadziei”. Łącznie wsparciem objęto **127** osób m. in. z Jastrzębia Zdroju, Siemianowic Śląskich, Gliwic, Trzebini, Piekar Śląskich, Będzina, Chrzanowa, Czeladzi i innych. Swoją pracę na rzecz osób bezdomnych przebywających w przestrzeni miejskiej kontynuuje pracownik socjalny streetworker. W 2018 roku streetworker nawiązał kontakt z **54** osobami bezdomnymi przebywającymi w pustostanach, klatkach schodowych, altankach działkowych itp. W ciągu całego roku podjęto **733** kontakty z osobami bezdomnymi, **28** osób skorzystało z pomocy, w tym z pomocy w formie schronienia w placówkach. Streetworker dbał o to by osoby bezdomne mogły: skorzystać z kąpieli, zjeść gorący posiłek, załatwić różne sprawy urzędowe np. uzyskać dokument tożsamości, ubezpieczenie zdrowotne, ustalić termin wizyty lekarskiej. Kierował także osoby bezdomne do Klubu Integracji Społecznej tut. Ośrodka tj. specjalisty terapii uzależnień, psychologa, doradcy zawodowego, prawnika. W miarę potrzeb osoby bezdomne kierowane były również do specjalistów innych placówek, fundacji i stowarzyszeń mających swoje siedziby na terenie miasta.

W 2018 roku Noclegownia mieszcząca się przy ul. Łącznej 31 zapewniała łącznie 50 miejsc noclegowych w tym 10 miejsc dla kobiet i 40 dla mężczyzn. Placówka czynna była w godzinach od 20:00 do 8:00 rano. Przy Noclegowni funkcjonowała świetlica dzięki, której osoby bezdomne z Noclegowni mogły przebywać w ciągu dnia. W 2018 roku Świetlica czynna była w godzinach popołudniowych od 17:00 do 20:00. Osoby w niej przebywające miały możliwość skorzystania zarówno ze zorganizowanych zajęć warsztatowych jak i wyszukiwania ofert pracy na portalach internetowych. Schronisko dla Bezdomnych mające swoją siedzibę przy Al. Zwycięstwa 6 to placówka zapewniająca całodobowe schronienie i wyżywienie. Przy Schronisku dla Bezdomnych funkcjonuje łaźnia, gdzie osoby bezdomne mogły korzystać z kąpieli, prania i zmiany odzieży. Z tej formy wsparcia korzystają najczęściej osoby bezdomne przebywające w przestrzeni miejskiej i będące poza systemem pomocy społecznej, ale również osoby, które nie mają dostępu do bieżącej wody we własnych mieszkaniach. Schronisko dla Bezdomnych dysponowało w 2018 roku łącznie 43 miejscami w tym 3 miejsca dla kobiet. Osoby bezdomne kierowane były również do mieszkania chronionego, mieszczącego się przy Al. Piłsudskiego 20/9. Mieszkanie chronione przystosowane jest do przyjęcia jednorazowo 4 osób.

Rozdział 6. OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINĄ.

Dział Opieki nad Dzieckiem i Rodziną realizuje zadania z zakresu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych oraz organizowania opieki nad dzieckiem poprzez umieszczanie w pieczy zastępczej. Ww. zadania realizowane były przez 3 zespoły tj. Zespół ds. Pieczy Zastępczej, Zespół ds. Asysty oraz Zespół Świadczeń.

Pomocą oraz wsparciem w 2018 r. objęto 108 rodzin zastępczych spokrewnionych, 38 rodzin zastępczych niezawodowych, 7 rodzin zastępczych zawodowych oraz 1 rodzinny dom dziecka. Łącznie w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 210 wychowanków. Ponadto w ubiegłym roku funkcjonowało 9 rodzin pomocowych, które świadczyły usługę dla 5 rodzin zastępczych zawodowych, a z 4 osobami zawarto umowy o świadczenie usług przy sprawowaniu opieki nad dziećmi w 2 rodzinach zastępczych zawodowych, 1 rodzinie zastępczej niezawodowej oraz w rodzinnym domu dziecka i z 1 osobą o świadczenie usługi przy pracach gospodarskich w rodzinie zastępczej zawodowej.

W 2018 r. pracownicy Zespołu ds. Pieczy Zastępczej dokonywali oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie, której sporządzana była opinia dotycząca zasadności dalszego pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej i przekazywana systematycznie do tut. Sądu. Łącznie dokonano 340 ocen.

W 2018 r. w celu oceny predyspozycji wnioskodawców do sprawowania funkcji rodziny zastępczej przeprowadzono 19 opinii, z czego zgodnie z postanowieniem Sądu ustanowiono 7 rodzin zastępczych. Odbyło się 340 posiedzeń dotyczących oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej. Poza tym pracownicy Zespołu ds. Pieczy Zastępczej ściśle współpracowali z Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjno - Opiekuńczym w Sosnowcu w celu omawiania sytuacji dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. W wyniku podjętych działań w ubiegłym roku 15 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zostało zgłoszonych do adopcji, w tym 3 w pełni przysposobionych (1 dziecko zgłoszone było w 2017 r.), dla 4 dzieci wydano zarządzenia tymczasowe określające formę osobistej styczności z rodzicami adopcyjnymi. W przypadku 9 dzieci nastąpiło odstępianie od kwalifikacji do przysposobienia. W 2018 r. 7 dzieci opuściło rodzinną pieczę zastępczą i powróciło do rodzin biologicznych.

W 2018 roku 67 rodzin zastępczych objętych zostało pomocą specjalistyczną. Przez cały ubiegły rok pracownicy Zespołu współpracowali z placówkami oświatowymi oraz Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w celu podejmowania działań niwelujących trudności wychowawcze dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W związku z powyższym występowano do placówek oświatowych o przesłanie opinii dotyczących funkcjonowania dziecka i kontaktów rodzica zastępczego z daną placówką oraz osiągniętych wyników w nauce. W wyniku tych działań otrzymano 147 opinii o dzieciach i wychowankach przebywających w rodzinach zastępczych. W sytuacjach kiedy szkoły

zgłaszały problemy udzielano pomocy specjalistycznej bądź kierowano do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Z tej formy pomocy skorzystało 54 wychowanków rodzin zastępczych.

W roku 2018 na terenie tut. Ośrodka w terminie od dnia 09.02.2018 r. do dnia 27.04.2018 r. przeprowadzono szkolenie dla rodzin zastępczych niezawodowych. Szkolenie zostało przeprowadzone przez 2 psychologów. W szkoleniu uczestniczyło 5 osób, które otrzymały zaświadczenia kwalifikacyjne. Dodatkowo wydano 2 zaświadczenia dla osób, które odbyły szkolenie poza terenem naszego miasta.

Przez cały 2018 rok na terenie Ośrodka funkcjonowała samopomocowa grupa wsparcia. Uczestnicy grupy sami dla siebie stanowili źródło wsparcia emocjonalnego, informacyjnego i instrumentalnego, źródło zasobów, inspiracji i motywacji do działania. Spotkania grupy wsparcia stanowiły możliwość zbudowania forum wymiany doświadczeń oraz otrzymania wsparcia w grupie osób pełniących podobną rolę. W grupie wsparcia uczestniczyło 11 osób.

W 2018 r. w Zespole Świadczeń realizowano zadania w zakresie przyznawania i wypłaty świadczeń rodzinom zastępczym oraz pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej. Przyznano łącznie 3091 świadczeń na kwotę 2 268 068,83zł. Poza tym pracownicy socjalni udzielali wsparcia i nadzorowali proces usamodzielnienia 81 pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej oraz ośrodków wychowawczych. Pracownicy zespołu podejmowali również działania mające na celu zabezpieczenia dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W efekcie powyższych działań 16 małoletnich umieszczono w placówce opiekuńczo- wychowawczej. W ramach środków rządowych rodzinom zastępczym przyznano 1889 dodatków wychowawczych na łączną kwotę 931 667,79zł oraz 191 świadczeń dobrego startu na łączną kwotę 57 300,00zł.

W 2018 r. pracownicy Zespołu ds. Asysty objęli wsparciem i pomocą łącznie 63 rodziny, w tym 142 dzieci. W wyniku podjętych działań 9 dzieci objętych zostało edukacją przedszkolną, 19 dzieci skorzystało z pomocy specjalistycznej w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, w tym 5 uzyskało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, 1 dziecko orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w przedszkolu, 10 dzieci otrzymało opinie o dostosowaniu wymagań edukacyjnych, bądź opinie dotyczące objęcia pomocą psychologiczno – pedagogiczną na terenie szkoły, 4 dzieci uczęszczało do ww. Poradni na wizyty indywidualne i do logopedy, 1 dziecko zostało skierowane do Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii, a 1 małoletni do Ochotniczego Hufca Pracy w Dąbrowie Górniczej. Realizacja i dopełnianie wymaganych formalności odbywało się z dużym zaangażowaniem asystentów rodziny. W przypadku, kiedy u dzieci występowały problemy zdrowotne, asystenci rodziny motywowali rodziców do ustalenia stopnia niepełnosprawności w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności, w wyniku tych działań 4 dzieci otrzymało orzeczenie. W celu realizacji powyższego zadania jak również poprawy sytuacji zdrowotnej asystenci wspierali rodziny w kontaktowaniu się z różnego typu specjalistami: alergologiem, dermatologiem, gastrologiem, ginekologiem dziecięcym, chirurgiem dziecięcym, ortopedą, ortodontą, neurologiem dziecięcym, psychiatrą dziecięcym, okulistą, stomatologiem, laryngologiem, endokrynologiem, immunologiem,

nefrologiem dziecięcym, kardiologiem oraz poradnią preluksacyjną i chorób zakaźnych. Asystenci towarzyszyli również rodzinom w licznych wizytach u lekarzy specjalistów oraz pediatrów (wizyty miały również miejsce poza Dąbrową Górniczą). Rodzinom korzystającym ze wsparcia tutaj. Ośrodka asystenci rodziny na bieżąco pomagali w wypełnianiu wniosków i kompletowaniu dokumentów celem przyznania zasiłków rodzinnych, świadczeń wychowawczych, świadczeń rodzicielskich, zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń alimentacyjnych, dodatków mieszkaniowych oraz innych świadczeń. Asystenci rodziny pomagali również klientom w sporządzaniu pism min. dot. rozvodu, pozwów o eksmisję współmałżonka, pozbawienia władzy rodzicielskiej, pozwów o alimenty, pism o uregulowanie kontaktów z dzieckiem i jego urlopowania. Pomagali rodzinom w sporządzeniu pism o rozłożenie na raty zadłużenia za energię, towarzyszyli przy załatwianiu licznika przedpłatowego, sporządzaniu pism do MZBM w sprawie rozłożenia na raty powstałych zaległości czynszowych. Jedna rodzina uzyskała pomoc w napisaniu pisma do Rzecznika Praw Dziecka. Wspólnie z podopiecznymi podejmowano działania w celu przyznania lokalu z zasobów gminy. Efektem tych działań było to, iż 9 rodzin złożyło po raz pierwszy wniosek o lokal socjalny, 3 rodziny wystąpiło z wnioskiem o przyspieszenie przyznania mieszkania, 1 rodzina wystąpiła o zmianę lokalu, 3 rodziny otrzymały lokal socjalny z zasobów gminy. Asystenci udzielili również wsparcia 3 klientkom poprzez umieszczenie w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Dąbrowie Górniczej.

Pracownicy Zespołu ds. Asysty w sytuacjach, w których w rodzinie występował problem alkoholowy kierowali te osoby na konsultacje do konsultanta ds. uzależnień tutaj. Ośrodka (13 osób) oraz do Poradni Leczenia Uzależnień. Asystenci rodziny motywowali swoich klientów do podjęcia zatrudnienia i aktywnego poszukiwania pracy w wyniku czego 2 osoby podjęły pracę zawodową, 1 osoba uczestniczyła w Pracach Społecznie Użytecznych i 2 osoby były zatrudnione w ramach Centrum Integracji Społecznej. Ponadto 2 osoby uczestniczyły w projekcie KIS „Szkoła rodzica”, a 2 w projekcie „Nie daj się bezrobociu”.

Asystenci rodziny udzielali również rodzinom wsparcia w formie rzeczowej przekazując pozyskaną odzież, obuwie, pościel, meble, zabawki, książki, sprzęt RTV i ADG.

Rodziny współpracujące z asystentami korzystały również z pomocy specjalistów tutaj. Ośrodka tj. psychologów, doradcy zawodowego, prawnika, a 6 osób i 2 asystentów rodziny wzięło udział w projekcie socjalnym organizowanym przez pracowników socjalnych „Dzieci w Cybersieci”.

Pracownicy Zespołu ds. Asysty od miesiąca marca do miesiąca grudnia 2018 r. objęci byli wsparciem superwizora w ramach realizowanego programu „Superwizja dla asystentów rodziny” finansowanego z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Ww. sprawozdanie uwzględnia art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. sprawozdanie z działalności PCPR. Jednocześnie informuję, że potrzeby w zakresie pieczy zastępczej zostały uwzględnione w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Dąbrowie Górniczej na lata 2018-2020.

Rozdział 7. INTERWENCJA KRYZYSOWA.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej udzielał natychmiastowej, specjalistycznej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, w tym również doświadczającym przemocy w rodzinie. Zadaniem Ośrodka było szybkie reagowanie i pomoc rodzinom, w których występuje sytuacja kryzysowa lub zjawisko przemocy domowej w celu zapobiegania przechodzenia kryzysu w stan chroniczny, a także przeciwdziałanie rozpadowi rodziny.

W Ośrodku Interwencji Kryzysowej udzielana była następująca pomoc:

- interwencyjna – podejmowanie działań interwencyjnych, w tym wizyty środowiskowe, rozmowy interwencyjne;
- psychologiczna – udzielana w formie indywidualnej i grupowej poprzez informację, edukację, wsparcie i terapię krótkoterminową;
- prawna – udzielanie porad i konsultacji oraz pomoc w pisaniu pism procesowych i urzędowych;
- socjalna – rozpoznanie sytuacji życiowej oraz zabezpieczenie niezbędnych potrzeb socjalnych;
- schronienie – udzielane w szczególnie uzasadnionych przypadkach w mieszkaniu interwencyjnym lub mieszkaniu chronionym dla ofiar przemocy.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia formy świadczonej pomocy przez OIK w 2018 r.

Ilość przyjętych osób ogółem	512
Ilość udzielonych konsultacji/porad;	5206
w tym:	
- psychologiczno-terapeutycznych	4250
- prawnych	956
Ilość osób objętych terapią	142
Ilość osób, którym udzielono schronienia	40

Klientkom, których bezpieczeństwo zdrowia bądź życia było zagrożone w związku z doświadczaną przemocą w rodzinie lub w wyniku innej uzasadnionej sytuacji kryzysowej udzielana była pomoc w formie schronienia w mieszkaniu chronionym dla ofiar przemocy lub w mieszkaniu interwencyjnym.

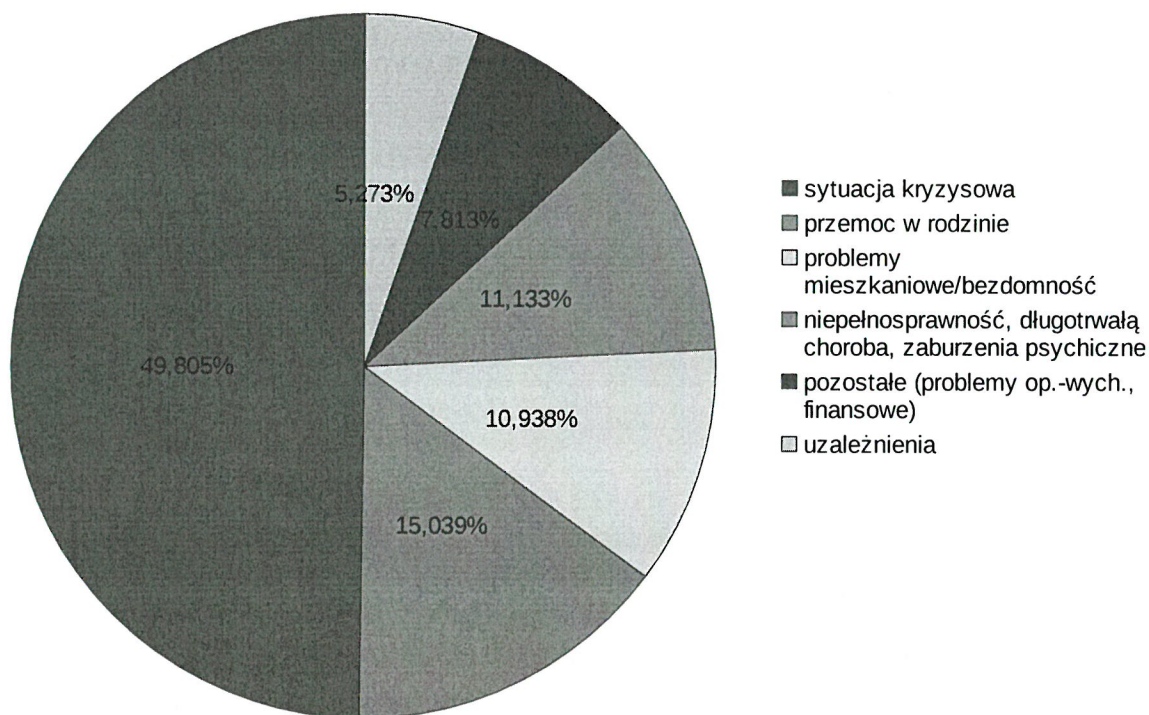

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia dane dotyczące udzielonego schronienia w OIK:

	ilość miejsc	ilość rodzin	ilość osób w rodzinach	ilość osobodób
mieszkanie chronione dla ofiar przemocy	6	11	20	2880
mieszkanie interwencyjne	8	9	20	608
ogółem	14	20	40	3488

Poniższa tabela oraz diagram przedstawiają najczęściej występujące przyczyny udzielenia pomocy przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w 2018 roku:

Powody udzielenia pomocy	Ilość osób	%
sytuacja kryzysowa	255	49,805
przemoc w rodzinie	77	15,039
problemy mieszkaniowe/bezdomność	56	10,938
niepełnosprawność, długotrwała choroba, zaburzenia psychiczne	57	11,133
pozostałe (problemy op.-wych., ochrona macierzyństwa itp.)	40	7,813
uzależnienia	27	5,273
ogółem	512	100

W 2018 roku pracownicy Ośrodka Interwencji Kryzysowej:

1. realizowali procedurę „Niebieskie Karty” poprzez wszczęcie postępowania w 29 przypadkach zgłoszeń doświadczania przemocy w rodzinie;
2. uczestniczyli w 13 grupach roboczych powołanych przez Przewodniczącą Zespołu Interdyscyplinarnego;
3. powołali 2 zespoły interdyscyplinarne w sprawie klientów przebywających w Ośrodku w celu ustalenia planu pomocy;
4. realizowali 9 postanowień sądowych w sprawie spotkań rodziców z dziećmi – w obecności pracownika odbyły się 52 widzenia, bez obecności pracownika – na terenie Ośrodka 68 widzeń;
5. prowadzili grupę wsparcia dla kobiet doświadczających kryzysów życiowych – odbyło się 8 spotkań (16 godzin), w których uczestniczyło 7 kobiet;
6. realizowali program „Jestem dobrą mamą – trening umiejętności żywieniowych, higienicznych i budżetowych” - odbyło się 10 spotkań (zajęcia i treningi), w których udział wzięło 8 klientek z problemami opiekuńczo – wychowawczymi oraz 10 dzieci w wieku przedszkolno-szkolnym;
7. zrealizowali projekt pt. „Iskra” w ramach Programu Ochrony i Współfinansowania przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej poprzez:
  - a) podniesienie świadomości pracowników o możliwościach radzenia sobie ze zjawiskiem wypalenia zawodowego, w tym:
    - zorganizowali dwudniowe szkolenie wyjazdowe na temat wypalenia zawodowego, w którym uczestniczyło 20 pracowników zajmujących się problemem przemocy w rodzinie,

- opracowali i rozkolportowali 180 sztuk ulotek informacyjnych pt. „ZAISKRZYJ NA NOWO! Krótkie wskazówki na temat przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu”,
  - przeprowadzili dla 25 pracowników, nie biorących udziału w szkoleniu wyjazdowym spotkania poszkoleniowe,
- b) stworzyli ofertę oddziaływań fizyczno-relaksacyjno-kulturalnych o charakterze profilaktycznym dla pracowników MOPS zajmujących się problemem przemocy w rodzinie, tj:
- umożliwili 20 pracownikom zaangażowanie się w aktywność fizyczną – udział w zajęciach fitness przez okres 10 tygodni (6 godzinnych zajęć i 4 półtoragodzinnych zajęć)
  - zorganizowali wyjście kulturalne – 20 pracowników przez okres 12 tygodni korzystało z seansów kinowych,
- c) utworzyli i prowadzili grupę samopomocową dla pracowników służb działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie – w cotygodniowych, 12 spotkaniach uczestniczyło 67 pracowników pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie tj. pracownicy MOPS, KMP, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, GKRPA i PPP.
8. przeprowadzili w 8 szkołach podstawowych dla uczniów kl. III warsztaty z zakresu profilaktyki przemocy pt. „na wszystkie PRZEMOCe mam super MOCe”, którymi zostało objętych 191 uczniów w ramach 16 spotkań oraz dla uczniów kl. V w Szkole Podstawowej nr 11 – w 2 spotkaniach udział wzięło 18 uczniów;
  9. podjęli 22 interwencje w środowisku;
  10. prowadzili treningi: umiejętności społecznych, kulinarny, budżetowy, czystościowy, którymi objęli 17 osób dorosłych przebywających w Ośrodku, łącznie 49 godzin;
  11. przeprowadzili prelekcję na temat zjawiska przemocy w rodzinie dla kandydatów na rodziców zastępczych;
  12. prowadzili zajęcia terapeutyczne z dziećmi klientek przebywających w Ośrodku, łącznie 24 godziny dla 8 dzieci;
  13. prowadzili działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą – pedagogizacją objęto 11 dorosłych osób w wymiarze 103 godzin;
  14. współpracowali z grupami zawodowymi mającymi do czynienia ze zjawiskiem przemocy domowej, agresji, w szczególności: funkcjonariuszami policji, pracownikami placówek oświatowych, kuratorami sądowymi w celu polepszenia i wypracowania nowych metod współpracy;

15. podejmowali współpracę z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pomocy rodzinom/osobom takimi jak: Ośrodek Edukacji, Profilaktyki i Psychoterapii "Droga", Towarzystwem Przyjaciół Dzieci, Stowarzyszeniem Rodzin w Kryzysie;
16. współpracowali z Komendą Miejską Policji, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Sądem Rejonowym i Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy realizacji projektu „Iskra”;
17. powoływani byli na świadków w postępowaniach prowadzonych przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości dot. klientów Ośrodka;
18. uczestniczyli w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i interwencji oraz brali udział w konferencjach.

Rozdział 8. PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE.

W roku 2018 Zespół Metodyczno – Konsultacyjny podejmował działania celem realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Dąbrowy Górniczej na lata 2016-2020.

Inicjował działania w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadząc rekrutację do programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Przygotował „Informator” dla osób stosujących przemoc w rodzinie zawierający treści edukacyjne na temat zjawiska przemocy, konsekwencji grożących w związku ze stosowaniem przemocy oraz na temat dostępnych form i miejsc udzielania profesjonalnej pomocy. Ponadto, prowadził monitoring środowisk osób uczestniczących w oddziaływaniach korekcyjno - edukacyjnych w latach 2015-2017.

Na bieżąco realizował zadania wynikające z Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Zapewniał obsługę organizacyjno - techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego powołanego przez Prezydenta Miasta oraz uczestniczył w pracach ww. Zespołu (w roku sprawozdawczym odbyło się 5 posiedzeń Zespołu). W roku 2018 powołano 161 grup roboczych w celu rozwiązania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach i sporządzono 242 uchwały w tym zakresie. Przygotowano i wysłano 162 wezwania do osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie. Powiadomiono podmioty biorące udział w procedurze „Niebieskie Karty” o jej zakończeniu w 196 przypadkach. Ponadto pracownicy Zespołu udzielili 429 konsultacji pracownikom działającym w grupach roboczych, współdziałali z pracownikami socjalnymi w działaniach interwencyjnych, diagnostycznych i terapeutycznych wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie. Pracownicy Zespołu uczestniczyli także w pracach 39 grup roboczych.

Zespół angażował się w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- przeprowadzenie spotkania z koordynatorem i pielęgniarkami Przychodni Specjalistycznych ZCO Szpitala Specjalistycznego w Dąbrowie Górniczej na temat stosowania w praktyce lekarskiej

procedury „Niebieskie Karty” oraz wydawania bezpłatnych zaświadczeń lekarskich o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie,

Poza tym Zespół, sporządził sprawozdania z realizacji: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Dąbrowy Górniczej na lata 2016-2020; Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Dąbrowy Górniczej na lata 2016-2020, Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Dąbrowie Górniczej na lata 2015-2017, Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.

Na bieżąco udzielał wsparcia i pomocy psychologicznej osobom zgłaszającym się po pomoc, obejmując swym wsparciem 70 osób i przeprowadzając 199 rozmów terapeutycznych. Monitorował w środowisku funkcjonowanie rodzin objętych wsparciem psychologicznym ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób z zaburzeniami psychicznymi – łącznie odbyto 108 wizyt środowiskowych. Udzielał wsparcia w formie specjalistycznego poradnictwa koordynatorom Zespołów Pomocy Środowiskowej, pracownikom socjalnym i innym pracownikom zaangażowanym w szczególności w pracę z osobami zaburzonymi psychicznie.

Rozdział 9. FORMY WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH.

Realizując zadania nałożone przez ustawę o pomocy społecznej w zakresie pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych w roku 2018 r. wsparciem objętych było **750** osób.

Pomoc świadczona była w następujących formach:

1. usług opiekuńczych (w miejscu zamieszkania),
2. specjalistycznych usług opiekuńczych (w miejscu zamieszkania),
3. specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w miejscu zamieszkania),
4. usług świadczonych w Dziennym Domu „SENIOR-WIGOR”,
5. usług świadczonych w Środowiskowym Domu Samopomocy,
6. usług świadczonych w Domu Pomocy Społecznej „Pod Dębem” przy ul. Norwida 1 w Dąbrowie Górniczej oraz w domach pomocy społecznej różnego typu poza Dąbrową Górniczą.

W zakresie pomocy usługowej:

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych proponowana jest w miejscu zamieszkania pomoc w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W roku 2018 tą formą pomocy objętych było łącznie w całym mieście **292** osoby.

W tym, w zakresie:

1. usług opiekuńczych pomocą objętych było **151** osób, na łączną ilość **37 184,5** godzin.
2. specjalistycznych usług opiekuńczych pomocą objętych było **127** osób, na łączną ilość **24 732,5** godzin.
3. specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi pomocą objętych było **14** osób, na łączną ilość **4 952,0** godzin.

W zakresie pomocy w ośrodkach wsparcia:

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia.

W roku 2018 z usług świadczonych przez ośrodki wsparcia skorzystało łącznie **245** osób, w tym:

1. z usług świadczonych przez Dzienny Dom „Senior-WIGOR” skorzystało **153** osób.
2. z usług świadczonych przez Środowiskowym Domu Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi skorzystały **92** osoby, w tym **24** osób skorzystało z powyższych usług w filii ŚDS.

W zakresie domów pomocy społecznej:

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Dąbrowa Górnicza posiada na swoim terenie jeden dom pomocy społecznej o profilu dla osób przewlekłe somatycznie chorych. Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębem” zlokalizowany jest przy ul. Norwida 1. Dom posiada 110 miejsc. Okres oczekiwania na miejsce przekracza 3 miesiące.

W 2018 r. z usług świadczonych w domach pomocy społecznej korzystało łącznie **213** mieszkańców Dąbrowy Górniczej, tj.:

1. w Domu Pomocy Społecznej „Pod Dębem” w Dąbrowie Górniczej przy ul. Norwida 1 – **89** osób, w tym **6** osób przyjętych do ww. Domu przed 1 stycznia 2004r. oraz **3** osoby ponoszące pełną odpłatność.
2. w domach pomocy społecznej różnego typu poza terenem Dąbrowy Górniczej – **124** osoby, w tym **3** osoby ponoszące pełną odpłatność.

W roku sprawozdawczym w Domu Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej zostało umieszczonych **16** mieszkańców naszego miasta. Odnotowano **18** zgonów (w tym 2 osób przyjętych przed 1 stycznia 2004 r.).

Poza Dąbrową Górniczą w domu pomocy społecznej zostało umieszczonych **16** osób, w tym

1. w domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych fizycznie - **2** osoba
2. w domu pomocy społecznej dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – **1** osoba,
3. w domu pomocy społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych – **10** osób
4. w domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku – **3** osoby

Ponadto odnotowano **8** zgonów .

Z powodu zgonu **26** mieszkańców domów pomocy społecznej w 2018 r. wygaszone zostały odpowiednio decyzje administracyjne kierujące do domu pomocy społecznej, umieszczające w domu pomocy społecznej i ustalające odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej tych osób.

Na dzień 31.12.2018 r. na umieszczenie w domu pomocy społecznej oczekiwało **51** mieszkańców Dąbrowy Górniczej:

1. do domu pomocy społecznej dla osób przewlekłe somatycznie chorych w DG -**21** osób,
2. do domu pomocy społecznej dla osób przewlekłe somatycznie chorych poza DG–**2** osoby,
3. do domu pomocy społecznej dla osób przewlekłe psychicznie chorych –**17** osób,
4. do domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych fizycznie -**3** osoby,
5. do domu pomocy społecznej dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – **3** osoby,
6. do domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku - **4** osoby,
7. do domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu – **1** osoba.

W domach pomocy społecznej różnego typu **poza** Dąbrową Górniczą w 2018 r. przebywało **124** osoby tj:

1. dla osób przewlekłe psychicznie chorych – **70** osoby,
2. dla osób przewlekłe somatycznie chorych – **18** osób,
3. dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie –**16** osób,
4. dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie – **8** osób,
5. dla osób w podeszłym wieku – **7** osób,
6. dla osób niepełnosprawnych fizycznie – **5** osób.

Rozdział 10. POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych realizowane są na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 511 z póź. zm.).

Środki na realizację zadań przekazywane są samorządom przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, ich wysokość określana jest rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 538).

W 2018 roku Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczył dla Miasta Dąbrowa Górnicza na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej kwotę w wysokości 2 092 842,00 zł.

Na podstawie Uchwały nr XXXVIII/778/2018 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 28 marca 2018 roku z późniejszymi zmianami dokonano podziału tych środków przeznaczając na realizację zadań z zakresu:

- rehabilitacji zawodowej kwotę w wysokości 210 698,51 zł,
- rehabilitacji społecznej kwotę w wysokości 1 882 143,49 zł, w tym na bieżącą działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej kwotę 995 760,00 zł.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowane są przez Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Górniczej, natomiast zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizuje Dział ds. Rehabilitacji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.

REHABILITACJA SPOŁECZNA

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, co oznacza przygotowanie do aktywnego pełnienia ról społecznych oraz likwidowania barier utrudniających włączenie się w życie społeczne w szczególności psychologicznych, architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się.

W 2018 roku na realizację zadań ustawowych z zakresu rehabilitacji społecznej przeznaczono kwotę w wysokości 1 882 143,49 zł, w tym na dofinansowanie do:

- 1) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych – 216 328,00 zł,
- 2) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych – 56 378,84 zł,

- 3) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów – 468 243,18 zł,
- 4) likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się – 145 433,47 zł,
- 5) kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej – 995 760,00 zł.

I. DOFINANSOWANIE DO POBYTU OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM DO UCZESTNICTWA W TURNUSACH REHABILITACYJNYCH

Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku mającą na celu przede wszystkim ogólną poprawę psychofizycznej sprawności, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych.

W roku **2018** liczba osób ubiegających się o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych wraz z opiekunami wynosiła **530**, w tym dla:

- **351** osób niepełnosprawnych,
- **179** opiekunów.

Dofinansowanie zostało wypłacone dla **239** osób niepełnosprawnych wraz z opiekunami, w tym:

– osoby dorosłe	-	132	-	na kwotę	132 890,00 zł
– opiekunowie osób dorosłych	-	65	-	na kwotę	45 130,00 zł
– dzieci i młodzież	-	22	-	na kwotę	23 848,00 zł
– opiekunowie dzieci i młodzieży	-	20	-	na kwotę	14 460,00 zł.

Łącznie dofinansowanie wypłacono dla:

– osób niepełnosprawnych	-	154	-	na kwotę	156 738,00 zł
– <u>opiekunów osób niepełnosprawnych</u>	-	85	-	na kwotę	59 590,00 zł
razem:	osób	239	-	kwota	216 328,00 zł.

II. WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztat Terapii Zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką, stwarzającą osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Celem Warsztatu jest realizacja zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia, na miarę jej indywidualnych możliwości. Realizacja tych zadań odbywa się poprzez:

- 1) usprawnianie ogólne,
- 2) rozwijanie umiejętności, w tym wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej,
- 3) przygotowanie do życia w środowisku społecznym, w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz rozwój innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej i fizycznej,
- 4) rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy,
- 5) rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy na otwartym lub chronionym rynku pracy lub szkolenia zawodowego.

Obecnie w Dąbrowie Górniczej działa jeden Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Dąbrowskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Otwarte Serca” w Dąbrowie Górniczej. Uczestnikami warsztatu są osoby niepełnosprawne, które ukończyły 18 lat, posiadają orzeczonego znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności wraz ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej zawartym w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wydanym przez właściwy organ. Warsztat obecnie przeznaczony jest dla **60** osób niepełnosprawnych.

Roczny koszt uczestnictwa tych osób w Warsztacie w roku **2018** wyniósł **1 150 752,39 zł, w tym:**

- **995 760,00 zł** - środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- **110 640,00 zł** - środki finansowe Urzędu Miasta w Dąbrowie Górniczej,
- **44 352,39 zł** - inne źródła finansowania.

W **2018** roku ze środków PFRON na dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności WTZ przyznano kwotę w wysokości: 995 760,00 zł, wypłacono: **995 760,00 zł.**

III. DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI

O dofinansowanie z tego zakresu mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, jeżeli prowadzą działalność statutową na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez okres co najmniej dwóch lat, udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizowania zadania oraz posiadanie środków własnych lub z innych źródeł w wysokości nieobjętej dofinansowaniem.

W 2017 roku do realizacji w **2018 roku** złożonych zostało **13** wniosków, z czego zawarto **10** umów.

Dofinansowanie zostało wypłacone na realizację **10** umów na kwotę **56 378,84 zł.**

IV. DOFINANSOWANIE ZAOPATRZENIA W SPRZĘT REHABILITACYJNY, PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE I ŚRODKI POMOCNICZE PRYZNAWANE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM NA PODSTAWIE ODRĘBNYCH PRZEPISÓW

Na realizację zadania w 2018 roku wydatkowano kwotę **468 243,18 zł** dla 509 osób, w tym dofinansowanie do:

1. przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dla 497 osób na kwotę: **460 827,98 zł**

w tym:

- dla 433 osób dorosłych kwotę: 370 995,51 zł
- dla 64 dzieci kwotę: 89 832,47 zł

2. zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny - zawarto 13 umów z osobami niepełnosprawnymi.

Zrealizowano 12 umów i wydatkowano kwotę 7 415,20 zł:

w tym:

- dla 10 osób dorosłych kwotę: 4 452,20 zł
- dla 2 dzieci kwotę: 2 963,00 zł.

Refundacji w ramach zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze podlegają głównie pampersy, cewniki, materace przeciwoślizgowe, protezy kończyn dolnych i górnych, aparaty słuchowe, obuwie ortopedyczne, wózki inwalidzkie, kule, balkoniki, itp. Natomiast w ramach sprzętu rehabilitacyjnego dofinansowano m.in. rowerki rehabilitacyjne, przyrządy rehabilitacyjne, sprzęt komputerowy wraz ze specjalistycznym oprogramowaniem, itp.

V. LIKWIDACJA BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIE

- o Likwidacja barier architektonicznych

O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, zaś realizacja przedsięwzięć umożliwi lub w znaczny sposób ułatwi im wykonywanie podstawowych, codziennych czynności. O dofinansowanie mogą ubiegać się osoby jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują.

W 2018 roku na dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych zawarto 6 umów z osobami niepełnosprawnymi.

Zrealizowano 5 umów i wydatkowano kwotę 39 000,00 zł.

- o Likwidacja barier technicznych

O dofinansowanie likwidacji barier technicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne w celu sprawniejszego funkcjonowania w społeczeństwie.

W 2018 roku na dofinansowanie likwidacji barier technicznych zawarto 23 umowy z osobami niepełnosprawnymi.

Zrealizowano 22 umowy i wydatkowano kwotę 101 633,47 zł.

Głównie dofinansowano łóżka ortopedyczne, schodolazy, uchwyty dla osób niepełnosprawnych.

- o Likwidacja barier w komunikowaniu się.

O dofinansowanie w zakresie likwidacji barier w komunikowaniu się mogą ubiegać się osoby, w przypadku których jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności, zaś realizacja umożliwi lub w znaczny sposób ułatwi im kontakt z otoczeniem.

W roku 2018 roku na dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się zawarto 9 umów z osobami niepełnosprawnymi.

Zrealizowano 8 umów i wydatkowano kwotę 4 800,00 zł.

Dofinansowanie dotyczyło głównie zakupu sprzętu komputerowego.

Ogółem na dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych wydatkowano kwotę w wysokości 145 433,47 zł dla 35 osób niepełnosprawnych.

PILOTAŻOWY PROGRAM „AKTYWNY SAMORZĄD”

Miasto Dąbrowa Górnicza realizuje pilotażowy program „Aktywny samorząd” finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych. Jego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osobie niepełnosprawnej w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Program realizowany jest przez **Dział ds. Rehabilitacji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.**

W 2018 roku Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczył dla powiatu Dąbrowa Górnicza na realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd” kwotę w wysokości 265 342,70 zł.

W 2018 roku złożono 90 wniosków, z czego zawartych zostało 87 umów na kwotę 258 856,81 zł natomiast wypłacono kwotę 229 831,81 zł na niżej wymienione zadania:

- o **MODUŁ I:**

- **Obszar A** - likwidacja bariery transportowej:

- **Zadanie 1** – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu – 2 umowy wypłacone na kwotę **9 775,00 zł**,
- **zadanie 2** - pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B – 2 umowy wypłacona na kwotę **3002,00 zł**,
- **Obszar B** – likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym:
  - **zadanie 1** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania – 13 umów wypłaconych na kwotę **78 760,37 zł**,
  - **zadanie 2** – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania – 2 umowy wypłacone na kwotę **4 000,00 zł**,
- **Obszar C** - likwidacja barier w poruszaniu się:
  - **zadanie 2** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – 6 umów wypłaconych na kwotę **15 999,00 zł**,
- **Obszar D** – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej – 14 umów wypłaconych na kwotę **15 110,72 zł** (umowy w trakcie rozliczeń – wnioskodawcy zobowiązani są do zwrotu środków wypłaconych w łącznej kwocie 829,50 zł).

2. MODUŁ II:

- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym – zawarto **48** umów na kwotę **132 209,72 zł**, wypłacono **41** umów na kwotę **103 184,72 zł** (pozostałe umowy w trakcie rozliczeń – do wypłaty w łącznej wysokości 29 025,00 zł).

Ogółem wydatkowano:

- otrzymane środki z PFRON w wysokości:	265 342,70 zł	
- wypłacone środki w wysokości:	<u>229 831,81 zł</u>	
	35 510,89 zł	kwota pozostała do wydatkowania do dnia 15.04.2019 r.

Rozdział 11. POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.

Do zadań Zespołu należy:

1. Realizowanie zadań z zakresu administracji rządowej dotyczących orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.
2. Przyjmowanie wniosków i wydawanie legitymacji osoby niepełnosprawnej.
3. Przyjmowanie wniosków i wydawanie karty parkingowej.
4. Sporządzanie informacji zbiorczej o realizacji zadań powiatowego zespołu.
5. Współpraca z organami administracji rządowej i organami jednostek samorządu terytorialnego w sprawach: pomocy społecznej i rehabilitacji osób niepełnosprawnych - zgodnie ze wskazaniami zawartymi w orzeczeniu o niepełnosprawności bądź o stopniu niepełnosprawności.

Liczba i cel przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

1. Osoby powyżej 16 roku życia.

L.p.	<u>Cel złożenia wniosku</u>	Liczba wniosków
1	Odpowiednie zatrudnienie	908
2	Szkolenie	1
3	Uczestnictwo w terapii zajęciowej	13
4	Konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	535
5	Korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji / korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych /	505
6	Zasiłek stały	0
7	Zasiłek pielęgnacyjny	222
8	Korzystanie z karty parkingowej	295
9	Inne: ulgi i uprawnienia	55
<u>Razem</u>		2.534

2. Osoby przed 16 rokiem życia.

Lp.	Cel złożenia wniosku	Liczba
1	Zasilek pielęgnacyjny	209
2	Świadczenie pielęgnacyjne	39
3	Inne	4
	Razem	252

OGÓŁEM WNIOSKI O WYDANIE ORZECZENIA W ROKU 2018 - 2.786

Wydane orzeczenia.**1. Osoby po 16 roku życia.**

Lp	Wyszczególnienie			Liczba
1	Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności			2.212
2	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności			37
3	Wydane orzeczenia o nie zaliczeniu do osób niepełnosprawnych			38
4	Ogółem wydane orzeczenia			2.287
5	Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych -		Lekki	157
			Umiarkowany	219
			Znaczny	145
			Po raz pierwszy	521
		Orzeczenia wydane na podstawie art.5a ustawy	Liczba	1

2. Osoby przed 16 rokiem życia.

Lp	Wyszczególnienie	Liczba
1	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia niepełnosprawności	1
2	Wydane orzeczenia o nie zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	70
3	Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	192
4	Ogółem wydane orzeczenia	263

OGÓŁEM ORZECZENIA W ROKU 2018 - 2.550

III. Legitymacje osób niepełnosprawnych

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba
1	Legitymacje ogółem	854
2	legitymacje dla osób przed 16 rokiem życia	150
3	legitymacje dla osób po 16 roku życia	704

IV. Liczba odwołań

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba
1	Złożone odwołania	250
2	Odwołania rozpatrzone przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	4
3	Odwołania przekazane do rozpatrzenia przez Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Katowicach	246

Liczba kart parkingowych.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba
1	Wydane karty parkingowe	441
2	Złożone wnioski o wydanie karty parkingowej	441
3	Odmowa wydania karty parkingowej	0
4	Wnioski oczekujące na realizację	0

Rozdział 12. REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO, ŚWIADCZEŃ RODZINNYCH I WYCHOWAWCZYCH.

I. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Dział Pomocy Osobom Uprawnionym do Alimentów realizuje zadania w zakresie świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz postępowania wobec dłużników alimentacyjnych jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. W okresie od 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r. w sprawie ustalenia prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyjęto **807** wniosków.

Liczba decyzji administracyjnych wydanych w roku 2018 wyniosła odpowiednio:

- dot. osób uprawnionych - **1047**
- dot. dłużników alimentacyjnych – **138**

Łącznie wydano decyzji: **1185**

Realizując ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w 2018 roku wypłacono **10 222** świadczeń z funduszu alimentacyjnego

- na wypłatę powyższych świadczeń wydatkowano kwotę **4 402 726 zł.**

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego otrzymywało średnio miesięcznie **823** osób, a średnio miesięczna wysokość świadczenia z funduszu alimentacyjnego wynosiła **431,00 zł.** / osobę.

Realizacja świadczeń z funduszu alimentacyjnego w okresie od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku przedstawia się następująco:

Lp.	Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	Ilość	Wyplacona kwota w zł
1	dla osób w wieku 0 – 17 lat	8587	3 690 883
2	dla osób w wieku 18 – 24 lat	1614	701 343
3	dla osób w wieku 25 lat i więcej	21	10 500
4	łącznie	10 222	4 402 726

II. Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych

W 2018 r. wezwano **513** dłużników alimentacyjnych w celu przeprowadzenia wywiadów alimentacyjnych oraz złożenia oświadczenia majątkowego.

Zgodnie z art. 27 ust. 4 w. cyt. ustawy 40% kwoty należności stanowi dochód własny gminy organu właściwego wierzyciela a pozostałe 60% tej kwoty oraz odsetki stanowią dochód budżetu państwa.

Kwota zwrotów przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w 2018 r. wyniosła **1 230 686,63 zł** (w tym odsetki w wys. **622 664,70 zł**).

W okresie od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku podjęto następujące działania wobec dłużników alimentacyjnych:

Przekazanie komornikowi sądowemu informacji mających wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych pochodzących z wywiadu alimentacyjnego i oświadczenia majątkowego	153
Wniosek do powiatowego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika alimentacyjnego	16
Złożenie wniosku o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 kk.	34
Skierowanie wniosku o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego	0
Skierowanie wniosku o zwrot zatrzymanego prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego	4
Przekazanie zobowiązań dłużników alimentacyjnych do biura informacji gospodarczej	61

III. Świadczenia rodzinne i wychowawcze

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2220 z późn. zm.), ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 2092 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860 z późn. zm.).

W okresie od **01.01.2018 r. do 31.12.2018 r.** w sprawie ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych przyjęto **4585** wniosków. Liczba decyzji administracyjnych w sprawie świadczeń rodzinnych wydanych w roku 2018 wyniosła **7622**.

Realizacja świadczeń rodzinnych i wychowawczych w okresie od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku przedstawiała się następująco:

	Liczba świadczeń	Wysokość świadczenia (w zł.)
Zasiłek rodzinny z dodatkami	60959	X
Zasiłek rodzinny	43427	95 zł miesięcznie - na dziecko do 5-go roku życia 124 zł miesięcznie - na dziecko powyżej 5-go roku życia do 18-go roku życia 135 zł miesięcznie - na dziecko powyżej 18-go roku życia do 24-go roku życia
Dodatki z tytułu :	17532	X
Urodzenia dziecka	255	1000 zł jednorazowo
Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1407	400 zł miesięcznie
Samotnego wychowywania dziecka	3054	193 zł miesięcznie plus 80 zł dla dziecka z orzeczoną niepełnosprawnością, lub znacznym stopniem niepełnosprawności
Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	5289	95 zł miesięcznie
Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	2534	90 zł miesięcznie dla dziecka do 5 roku życia, 110 zł miesięcznie dla dziecka powyżej 5 roku życia
Rozpoczęcia roku szkolnego	4286	100 zł jednorazowo

Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	707	113 zł miesięcznie, jeżeli dziecko zamieszkuje w miejscowości, w której znajduje się szkoła, 69 zł miesięcznie, jeżeli dziecko dojeżdża do szkoły
Zasiłek pielęgnacyjny	24908	od 01.01.2018 r. do 31.10.2018 r. - 153 zł miesięcznie, od 01.11.2018 r. - 184,42 zł miesięcznie
Świadczenie pielęgnacyjne	3014	1 477 zł miesięcznie
Specjalny zasiłek opiekuńczy	256	od 01.01.2018 r. do 31.10.2018 r. - 520 zł miesięcznie, od 01.11.2018 r. - 620 zł miesięcznie
Zasiłek dla opiekuna	149	od 01.01.2018 r. do 31.10.2018 r. - 520 zł miesięcznie, od 01.11.2018 r. - 620 zł miesięcznie
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	718	1000 zł jednorazowo
Świadczenie rodzicielskie	2767	1000 zł jednorazowo
Jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł	8	4000 zł jednorazowo

Na wypłatę świadczeń rodzinnych przeznaczono łącznie kwotę **18 934 925,94 zł**

Realizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych nakłada na organ również obowiązek związany z ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym oraz zdrowotnym osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy i zasiłek dla opiekuna. Z tego tytułu w okresie **01.01.2018 r. - 31.12.2018 r.** na ubezpieczenie emerytalno-rentowe przekazano kwotę **1 001 644,52 zł**, natomiast na ubezpieczenie zdrowotne kwotę **198 889,30 zł**.

W okresie **01.01.2018 r. - 31.12.2018 r.** Dział Świadczeń Rodzinnych i Wychowawczych wypłacił również jednorazowe świadczenie z tyt. urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju w wysokości **32 000 zł**. Powyższe świadczenie wypłacono **8** rodzinom.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 z późn. zm.).

W okresie od **01.01.2018 r. do 31.12.2018 r.** w sprawie ustalenia prawa do świadczeń wychowawczych przyjęto **7320** wniosków. Liczba decyzji administracyjnych w sprawie świadczeń wychowawczych wydanych w okresie od **01.01.2018 r. do 31.12.2018 r.** wyniosła **7738**.

Realizacja świadczeń wychowawczych w okresie od 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r. przedstawiała się następująco:

	Liczba świadczeń	Wysokość świadczenia (w zł)
Świadczenie wychowawcze	97599	500 zł miesięcznie

Z rządowego programu „Rodzina 500 plus” w okresie **01.01.2018 r. - 31.12.2018 r.** skorzystały **7062** rodziny. Z pomocy państwa skorzystało **9223** dzieci. Wyplacono łącznie kwotę **48 625 261,25 zł**.

Rozdział 13. KSZTAŁCENIE I DORADZTWO DLA KADRY POMOCY SPOŁECZNEJ.

Realizując ustawowo nałożony obowiązek podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz samokształcenia pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej uczestniczyli w szkoleniach i seminariach podnoszących ich umiejętności i kwalifikacje.

Pracownicy socjalni poprzez doskonalenie zawodowe szkolili się w ramach specjalizacji I i II stopnia w zawodzie pracownik socjalny.

Pracownicy często korzystali bezpłatnie ze szkoleń i spotkań, których organizatorami byli między innymi: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Śląski Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego i Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W 2018 roku udział w szkoleniach indywidualnych i grupowych, seminariach, spotkaniach konsultacyjnych, warsztatach, obejmujących łącznie 77 tematów wzięło udział **228** pracowników

Rozdział 14. WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH W 2018 R.

Wydatki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie wszystkich zadań są realizowane w oparciu o Uchwałę Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej Nr XXXIV/727/2017 z dnia 13 grudnia 2017 r. Szczegółowego podziału środków budżetowych na 2018 rok dokonał Prezydent Miasta Zarządzeniem Nr 2261.2018 z dnia 10 stycznia 2018 r.

Ogółem na realizację zadań dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w budżecie na 2018 rok zaplanowano środki finansowe w łącznej wysokości: **106.552.558,70 zł** w tym:

zadania własne Gminy	13.364.745,88 zł
zadania własne Powiat	4.837.985,30 zł
zadania zlecone Gminie	79.280.777,00 zł
zadania zlecone Powiat	1.361.725,10 zł
zadania własne Gminy – Dotacja	6.406.328,00 zł
zadania własne Powiat – Dotacja	206.803,00 zł
Gmina – inne zadania	18.947,00 zł

Projekty unijne

zadania Gmina – Integra III	33.700,00 zł
zadania Gmina – zaliczka - Integra III	520.831,00 zł
zadania Powiatu – zaliczka „Nowoczesna pomoc społeczna”	520.716,42 zł

Ogółem wykorzystano w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej środki finansowe na kwotę 105 009 583,39 zł tj. 98,6% planu budżetu na 2018 rok.

W ramach zadań własnych Gminy i zadań własnych Powiatu wykorzystano środki:

- **zadania własne Gminy** wykorzystano na kwotę **13 255 997,44 zł**, tj. **99,2%**;
- **zadania własne Powiatu** wykorzystano na kwotę **4 807 717,90 zł**, tj. **99,4%**;
- **zadania własne Gminy – dotacja** wykorzystano na kwotę **6 174 565,33 zł**, tj. **96,4%**;
- **zadania własne Powiatu – dotacja** wykorzystano na kwotę **206 803,00 zł**, tj. **100,0%**;
- **Gmina - inne zadania** wykorzystano na kwotę **18 947,00 zł** tj. **100,0%**

W ramach zadań zleconych Gminy i zadań zleconych Powiatu wykorzystano środki:

- **zadania zlecone Gminy** wykorzystano na kwotę **78 409 374,95 zł** tj. **98,9%**
- **zadania zlecone Powiatu** wykorzystano na kwotę **1 352 493,67 zł**, tj. **99,3%**.

W ramach zadań Gminy Projekty Unijne wykorzystano środki:

- **zadania Gminy Integra III** wykorzystano na kwotę **33 700,00 zł tj. 100,0%**
- **zadania Gminy – zaliczka**
  - **Integra III** wykorzystano na kwotę **254 871,60 zł tj. 48,9%**
  - **„Nowoczesna pomoc społeczna”** wykorzystano na kwotę **495 112,50 zł tj. 95,1%**

GŁÓWNY KSIĘGOWY
mgr Halina Foltynska

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Dąbrowie Górniczej
mgr Agata Róg

Wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej do sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za 2018 rok.

I. Kadra pomocy społecznej:

1. Monitorowanie liczby pracowników socjalnych w celu spełnienia wymogu określonego w art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późniejszymi zmianami).
2. Stałe monitorowanie i zatrudnienie koordynatorów pieczy zastępczej zgodnie z zapisami art. 77 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późniejszymi zmianami).
3. Stałe monitorowanie i zatrudnienie asystentów rodziny zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późniejszymi zmianami).

II. Baza Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej:

1. Sukcesywne doposażanie komórek organizacyjnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w sprzęt komputerowy.

III. Pozostałe potrzeby w zakresie pomocy społecznej w Dąbrowie Górniczej:

1. Zmiana siedziby Ośrodka Interwencji Kryzysowej w odpowiedzi na potrzeby społeczności lokalnej.

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Dąbrowie Górniczej

[Podpis]
mgr Agnieszka Kozłowska